

Læringssituasjonen i videregående skole under
Covid-19

RAPPORT

Trøndelag
fylkeskommune

November 2021

FR 1162

FORORD

Denne rapporten oppsummerer forvaltningsrevisjon av læringssituasjonen i videregående skole under Covid-19. Forvaltningsrevisjonen er gjennomført på oppdrag fra kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune. Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til Norges kommunerevisorforbunds (nkrf.no) standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon til rapporten.

Trondheim, 08.11.2021

Anna Ølnes
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Sunniva Tusvik Sæter
Prosjektmedarbeider

SAMMENDRAG

Denne forvaltningsrevisjonen har undersøkt om *fylkeskommunen har organisert opplæringen forsvarlig innenfor rammen av opplæringsloven og de til enhver tid gjeldende smittevernbestemmelser* under pandemien. Vurderinger og konklusjon bygger på skriftlig og muntlig informasjon fra ledere i fylkeskommunens utdanningsavdeling og elev- og lærlingeombudet. Videre har det sitt grunnlag i muntlig og skriftlig informasjon fra ledere, pedagogisk ansatte og elever ved 5 skoler. Vi viser til kapittel 1.3 for metodebeskrivelse.

Revisor oppsummerer at fylkeskommunen hadde en beredskapsorganisasjon på plass da pandemien brøt ut. Kriseledelse og informasjonslinjer ble iverksatt i dagene rundt 12. mars.

Fylkeskommunen var lite forberedt på pandemi og på nedstenging av skoler, med hjemmeundervisning for de aller fleste elevene og lærerne som følge. Det var stor frustrasjon blant elever, foresatte og ansatte, over kommunenes ulike smittevernpraksis i dagene før den nasjonale nedstengingen. Det var sterkt press på fylkeskommunens sentrale ledelse om å stenge ned. Det resulterte i at Trøndelag fylkeskommune, i samråd med fylkeslegen, stengte ned de videregående skolene noen timer før den nasjonale nedstengingen. Dette er nærmere beskrevet i kapittel 2.

Vi konkluderer med at skoleeier, skoleledelse og personalet ved skolene har anstrengt seg mye for å gi elevene best mulig opplæring og følge opp elevene, slik at læreplanmål i hovedsak ble nådd. Innen noen områder har vært utfordrende å ivareta kvaliteten på opplæringen:

- Elever som i utgangpunktet har vansker med å tilpasse seg skolen, hadde enda større vanskeligheter under perioden med hjemmeskole, og i situasjoner med utstrakt digital undervisning
- Det var en krevende opplæringssituasjon for noen av de minoritetsspråklige elevene
- Det var krevende for flere av yrkesfagene å nå læreplanmål i praktiske fag under pandemien, på grunn avstandsbestemmelser og på grunn av arbeid med personer som er i risikogrupper, inklusive enkelte elever som var i risikogruppen. Det var også vanskelig å utøve deler av opplæringen innenfor musikk, dans og drama har det vært vanskelig å utøve deler av opplæringen.
- Elevdemokratiet var svakere ved at det ikke ble gjennomført elevrådsmøter i pandemiperioden. Elevdemokratiet ble ivaretatt av elevrådsstyrene og internt på avdelingene.

Dette er nærmere beskrevet i kapittel 3.

Det var mange utfordringer for undervisningspersonell og elever da det ble hjemmeskole og digital opplæring. De fleste elevene har tilfredsstillende utstyr, blant annet gjennom utstyrsstipend og mulighet til å kjøpe pc-er gjennom fylkeskommunens avtale. Ikke alle elever har benyttet seg av dette, og enkelte har hatt dårlig utstyr. Elevenes nettilgang har vært variabel, men dette har blitt løst ved at de har fått datapakker fra fylkeskommunen. Undersøkelsen viser at skoleeier og skoleledelse har tatt tak problemer som har oppstått, og vi vil her spesielt trekke fram de digitale pedagogene som har gjort et godt arbeid med å lage og legge til rette veiledningsmateriell og instruksjonsvideoer innenfor de ulike digitale verktøyene som er i bruk i opplæringen. Den digitale kompetansen varierte blant det pedagogiske personalet da perioden med hjemmeskole startet. Det ble en bratt, digital læringskurve for mange lærere, men også for mange elever. Mange har tatt med seg erfaringen og ferdighetene videre når pandemiltakene i hovedsak er avsluttet i Norge. Dette er nærmere beskrevet i kapittel 4.

På bakgrunn av vurderinger og konklusjon, anbefaler vi fylkesdirektøren å:

- Følge opp elever som på forskjellige måter har blitt mer rammet i perioden,
- Sikre at ressursene til digitale pedagogene blir utnyttet til formålet
- Sikre at gode erfaringer og digitale praksiser blir videreført i situasjoner uten pandemi

Vi viser til kapittel 6 om konklusjoner og anbefalinger.

Rapporten er bygd opp med 6 kapittel, hvor kapittel 2, 3 og 4 utgjør hovedkapitlene.

Utover det vi har oppsummert ovenfor, kan vi trekke fram at det i fasen med hjemmeskole var utfordrende å nå læreplanmål, særlig innen de yrkesfagene hvor læreplanmålene inneholder utstrakt praktisk læring. Innen studiespesialisering var situasjonen noe lettere, og for enkelte elever fungerte hjemmeskole nokså bra. Det er beskrevet nærmere i kapittel 3.

I fasen etter gjenåpning har beredskapen i skolene i hovedsak vært på gult nivå, med noen unntak. I disse fasene har elever delvis hatt hjemmeskole på grunn av karantene eller vært på skolen. I slike situasjoner kan opplæringen for enkelte av elevene ha vært svekket, fordi de ikke har kunnet følge undervisningen i klasserommet. Revisor har inntrykk av at opplæringssituasjonen var bedre i de periodene hvor det var det var heldigital undervisning for alle elevene, enn for enkeltelever som har hatt hjemmeskole på grunn av f.eks. symptomer og karantene.

Vi har sett på hvordan vurderingsarbeidet har vært i perioden. Det er interessant at flere mener at det ble gjort bedre vurderingsarbeid i disse periodene enn under normale omstendigheter.

Revisor har inntrykk av at det ble gjennomført mye individuell oppfølging i perioden med hjemmeskole, men er usikker på om dette har fortsatt etter gjenåpningen.

Det er også interessant at avlyste eksamener utløste oppmerksomhet på standpunktkarakterene. Revisor har vurdert at læringstrykket ikke nødvendigvis ble svekket.

Skoleeier har hatt oppmerksomhet på at de elevene som har vært mest utsatt, har fått ekstra oppfølging. Minoritetsspråklige elever, og deres opplæringssituasjon har vært utsatt. Andre elever, som også til vanlig har utfordringer med skole, har vært ekstra utsatt i perioder med utstrakt hjemmeundervisning.

Elevdemokratiet har vært svekket ved at det ikke er blitt gjennomført elevrådsmøter på skolene vi besøkte. Elevrådsstyrene har vært i aktivitet i pandemiperioden. Et eksempel på aktivt elevdemokrati er da det ble meldt fra om at arbeidspresset var for stor i begynnelsen av perioden med hjemmeskole.

Tallmateriale tyder på at læringsmiljøet ikke har blitt svekket, og tallene for mobbing har utviklet seg i positiv retning i perioden.

Informasjonen vår tyder på at det var godt for de fleste elevene å få komme tilbake til skolen. Restriksjoner for aktiviteter og sosial omgang i fritiden, gjorde at skolen ble en viktig sosial arena i pandemiperioden.

Når det gjelder de digitale rammebetingelsene som er beskrevet i kapittel 4, kan det legges til at mange elever hadde dårlig nett. Fylkeskommunen gikk inn med ekstra mobildata for disse elevene. Videre har vi beskrevet funksjonen som digitale pedagoger. Den funksjonen har hatt stor betydning i denne perioden. Disse ressursene skal ha en pedagogisk funksjon, men vi har sett at de i stor også ha fungert som «brukerstøtte» for det pedagogiske personalet. I løpet av pandemiperioden har de digitale pedagogene introdusert læringsverktøy og utarbeidet instruksjonsvideoer til pedagogisk bruk.

Når det gjelder sikkerhet og personvern har det vært mye diskusjon rundt kamerabruk og bruk av videoverktøy med mangelfull sikkerhet. Ved utdanningsavdelingen er det utarbeidet flere retningslinjer for personvern og nettundervisning. Restriksjoner på bruk av verktøy har berørt noen utdanningsprogram mer enn andre.

Når det gjelder kompetanse, viser informasjonen i denne rapporten at både lærere og elever har hatt bratt læringskurve i bruk av digitale verktøy i undervisningen. Kompetansen har i utgangspunktet vært variabel hos begge parter.

En foreløpig rapport har vært sendt til fylkesdirektøren til uttalelse. Fylkesdirektørens skriftlige svar er lagt ved rapporten (vedlegg 2). I kapittel 5 har vi beskrevet hvordan vi har håndtert kommentarene fra fylkesdirektøren.

INNHold

Forord	5
Sammendrag.....	7
Innhold	11
1 Innledning.....	13
1.1 Bestilling.....	13
1.2 Problemstillinger.....	13
1.3 Metode	13
2 Hvor forberedt var fylkeskommunen?	15
2.1 ROS og beredskap.....	15
2.2 Oppsummering av fylkeskommunens ROS-arbeid og beredskap.....	18
3 Om elevene har fått nødvendig opplæring.....	19
3.1 Problemstilling	19
3.2 Revisjonskriterier	19
3.3 Datagrunnlag.....	19
3.3.1 Nøkkeldata.....	19
3.3.2 Oppnåelse av læreplanmål	23
3.3.3 Elevdemokrati	31
3.3.4 Ivaretagelse det psykososiale læringsmiljøet	32
3.4 Vurdering.....	33
3.4.1 Oppnåelse av læreplanmål	33
3.4.2 Elevdemokratiet.....	35
3.4.3 Ivaretagelse av de psykososiale læringsmiljøet.....	35
4 Rammer rundt opplæringen.....	37
4.1 Problemstillinger.....	37
4.2 Revisjonskriterier.....	37
4.3 Data	37
4.3.1 Elevenes utstyr og gratisprinsippet	37
4.3.2 Digitale læringsressurser, personvern og sikkerhet.....	38
4.3.3 Lærernes digitale kompetanse.....	41
4.3.4 Læringspunkt framover	43
4.4 Revisors vurdering.....	43
4.4.1 Nødvendig og sikkert digitalt utstyr og læremidler	43
4.4.2 Digitale læringsressurser, personvern og sikkerhet.....	44
4.4.3 Lærernes digitale kompetanse.....	45
4.4.4 Læringspunkt framover	45
5 Foreløpig rapport til uttalelse	46
6 Konklusjoner og anbefalinger	47
6.1 Konklusjon.....	47
	11

6.2	Anbefalinger	48
	Kilder	49
	Vedlegg 1 – Utledning av revisjonskriterier	50
	Vedlegg 2 – Høringssvar	53

Tabell

Tabell 1.	Standpunktkarakterer. Gjennomsnitt for landet og Trøndelag. 2018/19 - 2020/21*. Standpunktkarakterer (1 – 6).....	20
Tabell 2.	Læringsmiljø. Skala fra 1 – 5. Gjennomsnittsskår for 2018 – 2019	22
Tabell 3.	Hjemmeskole under nedstenging. Gjennomsnitt. Skala 1 – 5. Trøndelag. 2020.....	23

Figurer

Figur 1.	Organisering av beredskap i Trøndelag fylkeskommune	16
Figur 2.	Trafikklysmodellen – smittevern i videregående skole	27

1 INNLEDNING

Denne rapporten oppsummerer forvaltningsrevisjon av læringssituasjonen i videregående skole under Covid-19. I dette kapittelet redegjør vi for bestillingen, problemstillinger og metodisk tilnærming.

1.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Trøndelag fylkeskommune vedtok å bestille en forvaltningsrevisjon av læringssituasjonen under Covid-19 i sak 59/20, med en presisering av bestillingen i sak 4/21. Revisjon Midt-Norge la fram en prosjektplan i sak 12/21.

1.2 Problemstillinger

Problemstillingene som revisor ble enige med kontrollutvalget om i sak 12/21 er:

Har fylkeskommunen organisert opplæringen forsvarlig innenfor rammen av opplæringsloven og de til enhver tid gjeldende smittevernbestemmelser?

- 1) Har elevene i de videregående skolene fått den opplæringen som er nødvendig under Covid-19?
 - Vi vil blant annet fokusere på elever i ulike sårbare læringssituasjoner, elevdemokrati og psykososialt læringsmiljø.
- 2) Har skoleeier og skoleledelse lagt til rette for tilfredsstillende rammer rundt opplæringen under Covid-19?
 - Digitale læringsressurser
 - Oppfølging av IKT-sikkerhet og personvern
 - Digitale ferdigheter (pedagogisk personale og elever)

Vi har i tillegg lagt til grunn en problemstilling innledningsvis, om *hvor forberedt fylkeskommunen var, da pandemien slo inn*. Det er en beskrivende problemstilling, uten kriterier.

1.3 Metode

Denne rapporten bygger på et omfattende datamateriale. Vi har samlet data fra fylkeskommunens utdanningsavdeling¹ og fem av fylkeskommunens 31 videregående skoler.

¹ Nåværende navn: Avdeling for utdanning og kompetanse.

Vi har fått tilsendt mye skriftlig dokumentasjon fra skoleeier og ledelsen ved de fem skolene som vi har besøkt.

Vi har etterspurt dokumentasjon på beredskapsplaner/smittevernplaner/pandemiplaner med tilhørende risiko- og sårbarhetsanalyser per 12. mars 2020 og per 15. august 2021. Videre har vi etterspurt logg og referater fra møter i den sentrale kriseledelsen og de fem lokale kriseledelsene. Denne informasjonen er dels tilgjengelig på nettet for fylkeskommunen sentralt, mens vi har etterspurt og til dels fått det tilsendt på epost fra skolene. Denne dokumentasjonen ligger til grunn for spørsmål rundt beredskap og hvor forberedt skoleeier og skolene var da pandemien slo inn.

Vi har intervjuet tre seksjonsledere i fylkeskommunens utdanningsavdeling: seksjonsleder for eksamen og digitalisering², seksjonsleder for plan- og utviklingsarbeid³ og seksjonsleder for elevtjenester og inntak⁴. I tillegg har vi intervjuet begge elev- og lærlingeombudene. Disse intervjuene danner grunnlag for informasjon om hvordan fylkeskommunen som skoleeier har lagt til rette og fulgt opp opplæringssituasjonen under pandemien.

Vi valgte seks skoler som vi ville besøke og få bredere erfaringsinformasjon fra. Den ene skolen ble vi enige om å droppe, på grunn av uforutsatte hendelser ved skolen. De fem andre skolene representerer skoler med varierende grad av smitte og karantene blant elevene og lærere. Skolene representerer dessuten ulike utdanningsprogram som på ulikt vis har vært berørt av pandemien. Videre representerer de storby-, småby- og distriktsskoler. De fem skolene speiler etter vår mening bredden av skoler i Trøndelag fylkeskommune, men utgjør ikke et statistisk, representativt utvalg av skoler.

Vi kunne ha gjennomført datainnsamling fra andre kilder og med andre metoder, for eksempel spørreskjemaundersøkelse til alle pedagogisk ansatte og elever. Ressursrammer setter grenser for det, dessuten ville ikke kildene eller metodene gitt en merverdi som står i samsvar med det omfanget av arbeid og ressursbruk som det ville krevd å samle inn og analysere de dataene. Vi mener at de kildene og dataene som ligger til grunn utgjør et solid datagrunnlag for å kunne svare ut problemstillingene.

² Någjeldende navn: Seksjon for inntak og eksamen

³ Någjeldende navn: Seksjon for utvikling

⁴ Någjeldende navn: Seksjon for elevtjenester

2 HVOR FORBEREDT VAR FYLKESKOMMUNEN?

I dette kapittelet redegjør vi for hvor forberedt Trøndelag fylkeskommune var da pandemien satte inn, og hvordan håndteringen skjedde fra mars og ut skoleåret 2020/21.

2.1 ROS og beredskap

I forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, § 17 om smittevern, heter det at virksomheter skal planlegges og drives slik at risikoen for spredning av smittsomme sykdommer blir så liten som mulig.

Vi har undersøkt om det finnes risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) i Trøndelag fylkeskommune, både på skoleeiernivå og ved den enkelte skolen vi besøkte. Tilbakemeldingen fra seksjon for organisasjon, samfunnssikkerhet og beredskap er at det i 2018/2019 ble gitt opplæring/veiledning i ROS-analyser til alle skolene. En skriftlig tilbakemelding fra rådgiver for samfunnssikkerhet og risikostyring er at noen skoler har sannsynligvis dette på plass, andre ikke.

Det er ikke laget en fullverdig ROS-analyse, ifølge seksjonsleder for elevtjeneste og inntak⁵ på grunn av ønsket om at den sentrale versjonen skal bygge på de lokale analysene, som ikke er ferdige. Det er imidlertid laget en skisse fra sentralt nivå.

Nytt planverk for beredskap og krisehåndtering ble innført i 2018/2019. Vinteren 2019 ble det gjennomført en spørreundersøkelse for å finne ut av status på området. Det er laget en rapport som viser status på ROS-analyser for de lovpålagte områdene. Dette er en generell status og ikke spesielt for Covid-19.

I planverket framgår det en beskrivelse av beredskap og krisehåndtering i tre deler. Den første delen gjelder administrativ, felles plan, som illustrerer organiseringen av krisehåndtering og beredskap i Trøndelag fylkeskommune. Del II gjelder mal for lokal krisehåndteringsplan med tiltakskort. Det er utarbeidet generelle tiltakskort for 16 ulike situasjoner/uønska hendelser. Tiltakene er en sjekklister designet for fasene *varsling, mobilisering av kriseledelse, kommunikasjon og mediehandtering, håndtering og risikoreduksjon, normalisering og demobilisering*. Del tre gjelder ROS-analyse; veileder og skjema.

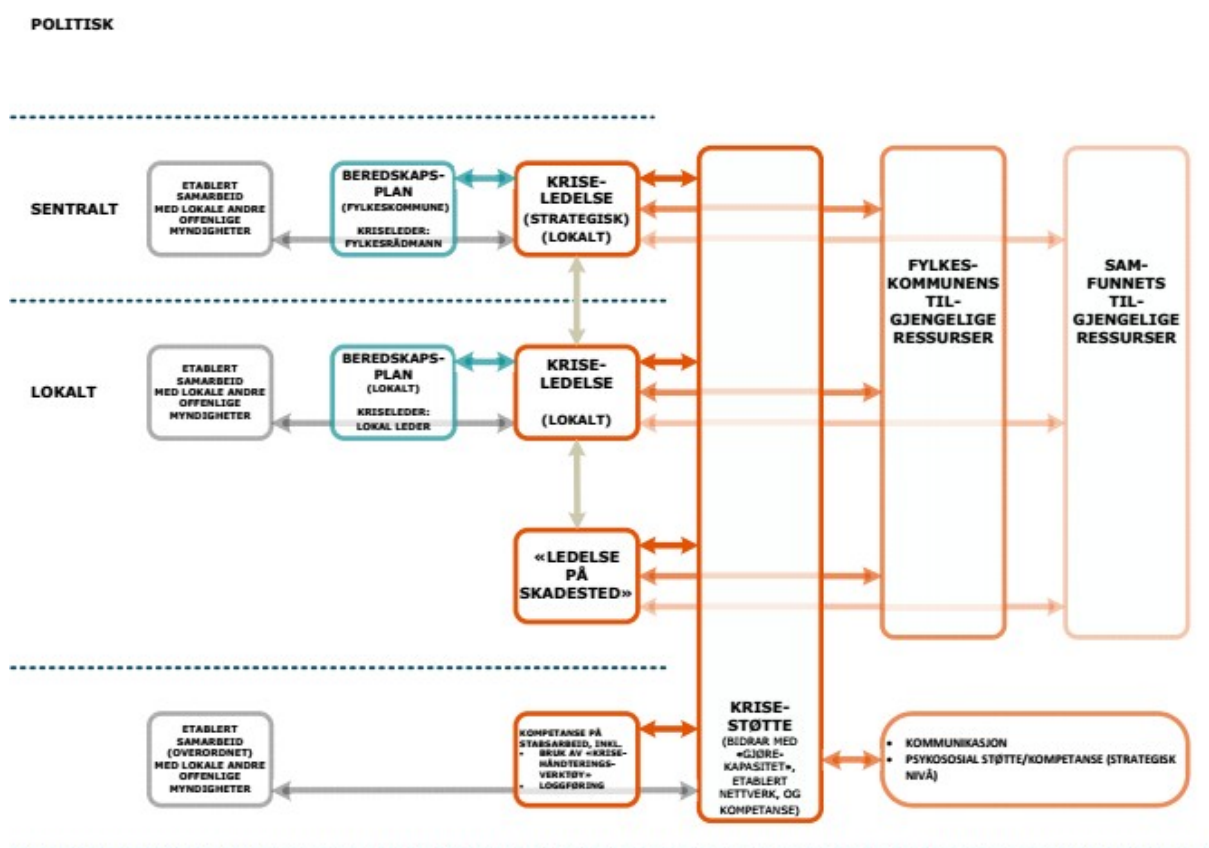
I dokumentet Beredskap og krisehåndtering, som ble presentert som orienterings sak for Fylkesutvalget 5.3.2019, framgår det at fylkeskommunen har tre beredskapsnivå:

⁵ Ansvarlig for beredskap og kriseledelse fra utdanningsavdelingens side

- 1) Politisk nivå
- 2) Sentralt beredskapsnivå
 - Strategisk kriseledelse
 - Lokal kriseledelse for Fylkeshusene og tannhelsetjenesten
- 3) Lokalt beredskapsnivå
 - Skoler og andre ytre tjenester

Figuren nedenfor illustrerer beredskapsorganiseringen i Trøndelag fylkeskommune. De blå boksene er beredskapsplaner på de ulike beredskapsnivåene, og de oransje boksene er kriseledelsen på de ulike beredskapsnivåene. De grå boksene er eksterne aktører som Statsforvalteren, Fylkeslegen med videre, som kriseledelsen må ha samhandling med. De oransje boksene på høyre side i figuren er støtte, kompetanse og ressurser som er tilgjengelig på ulike nivå.

Figur 1. Organisering av beredskap i Trøndelag fylkeskommune

Kilde: Trøndelag fylkeskommune

Seksjonsleder for elevtjenester og inntak har hatt et ekstraordinært ansvar for beredskapsdelen som går på pandemi. Ansvaret gjelder deltakelse i fylkesrådmannens

beredskapsgruppe, i tillegg til utdanningsavdelingens beredskapsgruppe. Seksjonslederen var også kontaktpunkt opp mot skolene. Skolene har sine egne, lokale beredskapsgrupper. Seksjonslederen bekrefter at Trøndelag fylkeskommune var i en prosess med beredskapsarbeid da pandemien startet. Det arbeidet hadde ikke fokus på pandemi, men elever og ansattes sikkerhet ved for eksempel skoleskyting. Før pandemien kom det omfattende trusler om skoleskyting, og utdanningsavdelingen var i tett dialog med skolene om hvordan de skulle forholde seg til dette. Seksjonslederen fortalte at dette arbeidet gikk ut på å innarbeide rammer for organisasjonen når en hendelse skjer. Forskjellen mellom en slik hendelse og en pandemi, er at pandemien rammer hele organisasjonen og alle skolene.

Det har vært jevnlig rektormøter i perioden, hvor også hovedtillitsvalgte og verneombud har deltatt. Seksjonsleder mente at det kan ha gjort partssamarbeidet sterkere. Vi har ikke intervjuet tillitsvalgte, så hvordan de ser på det vet vi ikke. Ved skolene vi besøkte trakk de fram rektormøtene, nyhetsbrevene og andre informasjonsskriv fra skoleeier som gode informasjonslinjer mellom skoleeier og skoleledelse.

Informasjonen vi har fått tyder på organisasjonen, hverken fylkeskommunen sentralt eller de videregående skolene, var helt forberedt på konsekvensene av en pandemi. Informasjonen tilsier at de ikke var forberedt på nedstenging og hjemmekontor over en lengre periode.

Informasjonen vi har fått fra utdanningsavdelingens ledelse og skoleledelsen tilsier at kriseledelse og informasjonslinjer var på plass, og ble raskt iverksatt dagene før 12. mars. Før regjeringen innførte de strenge tiltakene, var det noen kommuneoverleger som allerede hadde besluttet å stenge alle skolene i kommunen, inklusive de videregående skolene.

Allerede 11. mars var syv skoler nedstengt. Kommuneoverlegen i Værnes-regionen, sammen med den politiske ledelsen i innenfor samarbeidet, hadde besluttet å stenge alle skoler og barnehager i kommunene. Dette, og at fire andre skoler stengte ned, utløste mange henvendelser i hele fylket, og det var mye frykt blant elever, lærere og foresatte. Revisjonen har fått tilsendt logg fra møter i fylkesrådmannens gruppe for kriseledelse i perioden fra mars 2020 til utgangen av mai 2021. Første logg⁶ er fra 12.3.2020 kl. 9:00, hvor det blant annet går fram at det er ulik praksis i kommunene, mye støy og mange spørsmål. Noen timer før regjeringens pressekonferanse den 12. mars 2020, hadde kriseledelsen i Trøndelag fylkeskommune, i samråd med fylkeslegen, stengt alle de videregående skolene, og besluttet midlertidig hjemmeskole.

⁶ Fylkeskommunens begrep

Vi har fått oversendt logg fra i alt 72 møter, hvor det har vært statusrapportering fra fylkesdirektørene, verneombud og ledere for IKT og organisasjon, seksjonsleder elevtjenester og inntak og andre med lederfunksjoner. Loggen inneholder også beskrivelse av strategisk nivå, strategisk potensiale (konsekvenser) og tiltak.

De to første ukene etter 12.3. var det møter i kriseledelsen hver virkedag, mens møtehyppigheten avtok noe fra den tredje uka. Fra utdanningsavdelingen var det eksamen, vurderingsgrunnlag, mål, tilgang til skoler for elever som trenger det, informasjonsskriv til elever og foresatte og behov for økte digitale ressurser (datapakker) som var blant temaene som var regelmessig løftet fram.

Vi har etterspurt beredskapsplaner per 1. mars 2020 og 15. august 2021 fra alle skolene vi besøkte. Videre har vi etterspurt logg/referat fra møter i skolens kriseledelse i pandemiperioden. Vi har fått tilsendt dokumentasjon som viser at skolene hadde forskjellig planverk i perioden før 12. mars 2020. Vi har også fått tilsendt versjoner av beredskapsplaner, ROS-analyser, tiltakslistor og referater fra skolen kriseledelse utover pandemien.

Det er ledergruppen, i tillegg til noen andre funksjoner, som har utgjort kriseledelsen ved skolene. Ved nedstengingen var det møter fra flere ganger daglig, til flere ganger i uka.

2.2 Oppsummering av fylkeskommunens ROS-arbeid og beredskap

Fylkeskommunen hadde en beredskapsorganisasjon på plass da pandemien brøt ut. Kriseledelse og informasjonslinjer ble iverksatt fra 12. mars, går det fram av loggen vi har fått tilsendt

Vi oppsummerer at fylkeskommunen var lite forberedt på pandemi og på nedstenging av skoler, med hjemmeundervisning som følge, i ukene før mars 2020. Noen skoler begynte å forberede seg med interne kurs og gjennomgang i bruk av digitale verktøy. Vi konstaterer at det var stor frustrasjon blant elever, foresatte og ansatte, da enkelte kommuner stengte ned skolene dagen før den nasjonale nedstengingen, og det var sterkt press på fylkeskommunens sentrale ledelse om å stenge ned. Det resulterte i at Trøndelag fylkeskommune, i samråd med fylkeslegen, stengte ned de videregående skolene noen timer før den nasjonale nedstengingen. Vi har inntrykk av at dette var en av de mest kritiske fasene under pandemiperioden, og at det var mye frustrasjon rundt kommunenes ulike praksis og smittevernhandtering.

3 OM ELEVENE HAR FÅTT NØDVENDIG OPPLÆRING

I dette kapitlet beskriver vi og vurderer data opp mot kriterier som gjelder problemstilling om nødvendig opplæring. problemstillingen.

3.1 Problemstilling

Har elevene i de videregående skolene fått den opplæringen som er nødvendig under Covid-19?

- *Vi vil bl.a. fokusere på elever i ulike utfordrende lærings situasjoner, elevdemokrati og psykososialt læringsmiljø.*

3.2 Revisjonskriterier

«Nødvendig opplæring» innebærer at retten til opplæring i alle fag har blitt ivaretatt ved at:

- Opplæringen har ikke fraveket læreplanen i de ulike fagene i vesentlig grad
 - o Teoretisk innhold
 - o Praktisk innhold
- Elevene har fått ivaretatt retten til vurdering innenfor de gjeldende bestemmelsene
- Elevdemokratiet har blitt ivaretatt
- Læringsmiljøet har vært ivaretatt (skolemiljø og læringsmiljø ved hjemmeskole)

Revisjonskriteriene er hentet fra opplæringsloven⁷ og forskrift til opplæringsloven⁸.

3.3 Datagrunnlag

Her presenterer vi data fra Utdanningsdirektoratet, fylkeskommunen sentralt og de fem skolene vi har besøkt.

3.3.1 Nøkkeldata

Trøndelag fylkeskommune har en del rapporter fra 2020 som viser gode tall i den første fasen av pandemien. Kvalitetsmeldingen 2020 for videregående opplæring oppsummerer den videregående opplæringen i Trøndelag på ulike områder i 2020. Det framgår det at *gjennomføringen* i videregående skole hadde en positiv utvikling i 2020. Andelen elever som

⁷ Kunnskapsdepartementet, 'Lov Om Opplæring i Grunnskole Og Vidaregående Opplæring', 1998 <<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=opplæringslova>>.

⁸ Kunnskapsdepartementet, 'Forskrift Til Opplæringslova', 2006 <<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724>>.

ikke har fått vurdering og andelen som slutter i løpet av skoleåret gikk ned i skoleåret 2019-20. Fraværet gikk også noe ned, sammenlignet med året før. Andelen ungdom i aldersgruppen, som er utenfor videregående opplæring, har hatt en jevn nedgang, som fortsatte i 2019/20.

Når det gjelder *læringsresultater* har de vært stabile over tid, og resultatene for Trøndelag fylke ligger omtrent på landsgjennomsnittet. I tabellen nedenfor viser vi oversikt over standpunktkarakterer i ulike fag i 2019/20 og 2020/21* (*foreløpige tall).

Tabell 1. Standpunktkarakterer⁹. Gjennomsnitt for landet og Trøndelag. 2018/19 - 2020/21*. Standpunktkarakterer (1 – 6)

Vurderingsfag		2018-20.	2019-20.Standpunkt	Foreløpige tall 2020-21.Standpunkt
Engelsk, vg2 YF	Hele landet	3,6	3,7	3,8
	<i>Trøndelag</i>	3,6	3,7	3,8
Matematikk 2P-Y	Hele landet	3,4	3,6	3,6
	<i>Trøndelag</i>	3,4	3,6	3,7
Matematikk 2P	Hele landet	3,6	3,8	3,7
	<i>Trøndelag</i>	3,7	3,8	3,7
Norsk, Vg2 YF	Hele landet	3,7	3,8	3,8
	<i>Trøndelag</i>	3,7	3,8	3,8
Norsk hovedmål, Vg3 SF S	Hele landet	4,0	4,2	4,2
	<i>Trøndelag</i>	4,0	4,2	4,2
Norsk sidemål, Vg3 SF S	Hele landet	3,8	4,0	4,0
	<i>Trøndelag</i>	3,8	4,0	4,0
Norsk, Vg3 SF M	Hele landet	4,5	4,6	4,6
	<i>Trøndelag -</i>	4,5	4,5	4,6
Norsk hovedmål, Vg3 PB GSF S	Hele landet	3,5	3,6	3,7
	<i>Trøndelag -</i>	3,6	3,6	3,7
Norsk sidemål, Vg3 PB GSF S	Hele landet	3,3	3,5	3,5
	<i>Trøndelag -</i>	3,3	3,5	3,6
Norsk, Vg3 PB GSF M	Hele landet	4,1	4,2	4,2
	<i>Trøndelag -</i>	4,0	4,0	4,2

*Foreløpige tall

Kilde: [Udir](#)

Tabellen viser foreløpige resultat for 2020/21, sammenlignet med 2018/19 og 2019/20. Vi ser av tabellen at de gjennomsnittlige standpunktkarakterene har vært stabile for Trøndelag, eller gått noe opp i perioden 2018/20 til 2020/21. For to fag (matematikk 2 P og Norsk Vg2 YF gikk gjennomsnittskarakteren litt ned fra 2019/20 til 2020/21.

⁹ Utdanningsdirektoratet, 'Karakterstatistikk for Videregående Opplæring', 2021 <<https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/karakterer-vgs/>>.

Når det gjelder nøkkeltall for *gjennomføring* og *fravær*, er det ikke publisert for 2020/21.

Ved flere av skolene vi besøkte kom det tilbakemelding fra ansatte og ledere at det har vært en tendens til at «tvilen om karakter har kommet eleven til gode». Det har vært tendens til at det har blitt tatt hensyn til perioder med krevende opplæringsituasjon i forbindelse med nedstengingen i mars 2020 og smittehåndtering fra mars 2020 til september 2021 . Ved en skole fortalte en kontaktlærer at de opplevde at elever utnyttet handlingsrommet for fravær (fraværgrensen ble midlertidig tatt bort) i perioden. Samtidig ble det også av flere gitt uttrykk for at avlysning av eksamen ga mer tid til opplæring og forbedring av standpunktkarakterer.

Når det gjelder læringsmiljø og nøkkeltall for det, er det større variasjoner. Ifølge elevundersøkelsen høsten 2020, trives elevene i stor grad på skolen, og andelen som opplever mobbing er lavere enn de to foregående årene. Elevene i Trøndelag er stort sett fornøyde med læringsmiljøet, men gjennomsnittsskår for elevdemokrati og medvirkning har lavere skår, sammenlignet med nivået på de andre indikatorene for læringsmiljø. Videre ser vi av tabell 2 at gjennomsnittsskåren på 'variert opplæring' og 'vurdering for læring' har variert i perioden 2018 – 2020, men steget litt fra 2019 til 2020. Andelen elever som har sluttet har gått ned i perioden 2018 – 2020, særlig fra 2019 til 2020. Totalfraværet har variert, men har gått en god del ned fra 2019 til 2020.

Tabell 2. Læringsmiljø. Skala fra 1 – 5. Gjennomsnittsskår for 2018 – 2019

Læringsmiljø som fremmer læring	2018	2019	2020
Mobbing i skolen	4,5	4,3	3,1
Trivsel	4,3	4,3	4,2
Læringskultur	4,0	3,9	4,0
Elevdemokrati og medvirkning	3,6	3,5	3,5
Variert opplæring	3,9	3,7	3,8
Vurdering for læring	3,5	3,3	3,4
Andel elever som har sluttet etter 1. oktober	3,3	3,1	2,9
Totalfravær (prosent sum dager/timer)	5,3	5,9	3,8

Kilde: Kvalitetsmeldingen¹⁰, Trøndelag fylkeskommune

Det ble satt opp noen ekstra spørsmål knyttet til situasjonen med hjemmeskole i elevundersøkelsen i 2020. Resultatene presenteres i tabellen nedenfor.

¹⁰ Trøndelag fylkeskommune, 'Kvalitetsmelding 2020 for Videregående Opplæring i Trøndelag', 2021, 0–41.

Tabell 3. Hjemmeskole under nedstenging. Gjennomsnitt. Skala 1 – 5. Trøndelag. 2020

Spørsmål/påstander	Gjennomsnitt
Jeg hadde et sted der jeg kunne sitte i fred for å gjøre skolearbeid	4,1
Jeg hadde alltid tilgang til en datamaskin eller nettbrett når jeg jobbet	4,4
Jeg hadde ikke problemer med å følge undervisningen på grunn av dårlig internett hjemme	3,7
Hvis jeg trengte det, fikk jeg god hjelp til skolearbeidet av mine foreldre/foresatte	3,6
Hvis jeg trengte det, fikk jeg god hjelp til skolearbeidet av mine lærere	3,5
Jeg snakket med en eller flere av lærerne min(e) hver dag	3,2
Jeg snakket med noen i klassen min hver dag	3,8
Likte du skolearbeidet mer eller mindre i perioden med hjemmeskole, sammenlignet med vanlig skole	2,9
Lærte du mer eller mindre i perioden med hjemmeskole sammenlignet med vanlig skole	2,6
Brukte du mer eller mindre tid på skolearbeid i perioden med hjemmeskole, sammenlignet med vanlig skole	3,1

Kilde: Trøndelag fylkeskommune, Kvalitetsmeldingen.

Tabellen viser at det var høyest gjennomsnittsskår for tilgang til datamaskin og nettbrett og et sted der de kunne sitte i fred å jobbe med skolearbeidet. På den motsatte siden av skalaen er gjennomsnittsskåren for om de 'likte skolearbeidet mer eller mindre' og om de 'lærte mer eller mindre i perioden med hjemmeskole'. Gjennomsnittsskåren for disse påstandene er nærmest midten av skalaen, og kan trolig indikere at elevene verken lærte/likte skolearbeid mer eller mindre i perioden. Det samme gjelder sannsynligvis skolearbeid, og om det var mer eller mindre av det i perioden. Gjennomsnittsskåren er på den positive siden av skalaen for alle spørsmålene/påstandene, men med variasjoner innenfor den delen av skalaen. Lavest skår, utenom de nevnte, er 'snakket med læreren hver dag' og 'hjelp til skolearbeidet hver dag'.

Vi har også fått tilsendt rapport som viser resultat på disse spørsmålene for de enkelte skolene i Trøndelag fylkeskommune. Rapporten viser at det er store variasjoner mellom skolene.

Vi kommer tilbake til utdypende informasjon knyttet til de ulike tallene utover i rapporten.

3.3.2 Oppnåelse av læreplanmål

Kriteriet i dette avsnittet er:

- Opplæringen bør ikke fravike læreplanen i de ulike fagene i vesentlig grad
 - o Teoretisk innhold
 - o Praktisk innhold

Perioden med hjemmeskole

Vi ser først nærmere på hvordan opplæringen var i forbindelse med nedstenging og hjemmeskole, og hvordan læreplanmålene ble ivaretatt innen den ordinære opplæringen. Informasjonen er basert på intervjuinformasjon fra ledelsen i opplæringsavdelingen, ledelse og lærere ved fem skoler, i tillegg til elevrådsrepresentanter fra de samme skolene.

Tilbakemeldinger fra de fleste informantene har vært at det har variert veldig i hvilken grad hjemmeskole og digital undervisning fungerte. For de studieforbereende fagene fungerte hjemmeskole i hovedsak bedre enn det gjorde for yrkesforberedende fag. Hjemmeskole fungerte dårligere for enkelte elevgrupper, der minoritetsspråklige elever trekkes fram som spesielt utsatte ved alle skolene vi besøkte. Også andre, sårbare elevgrupper ble mer sårbare under nedstengingen. Etter bare noen dager nedstenging ble elever med særskilt tilrettelagt opplæring tatt tilbake til skolene.

Samtidig var det flere av de vi intervjuet som trakk fram at det var bedre med full nedstenging enn med blanding av digital og fysisk undervisning.

En tilbakemelding som går igjen ved alle skolene er at lærerne i starten av nedstengingen, aktivt forsøkte å gi elevene noe å gjøre. Det resulterte i at elevene fikk en voldsom oppgavemengde i starten. Dette kom det raskt tilbakemeldinger om, bl.a. fra elevorganene. Arbeidsmengden ble tatt tak i og arbeidspresset ble redusert.

Det har vært mer krevende for mange av yrkesfagene med hjemmeskole, men også for enkelte studieforbereende fag.. Ved de skolene vi besøkte var situasjonen for følgende fag utfordrende:

- Musikk (SF)
- Dans (SF)
- Drama (SF)
- Transportfag (YF)
- Elektro (YF)
- Helse og sosialfag (YF)
- Restaurant og matfag (YF)

En av skolene som har musikk, dans og drama beskrev situasjonen som vanskelig når det gjaldt musikkfag, kor, samspill, teaterensemble og koreografier. Det ble gjort forsøk på å gjøre dette på nett. Samspill fungerte ikke. Dans hadde noe digital undervisning, hvor elevene danset hjemme. Drama prøvde å spille inn seg selv og levere inn, men det var vanskelig å gjennomføre på en god måte. Elevene blir veldig kritiske til seg selv når de skal filmes. I de vanlige dramatimene jobber de veldig i «nået». Det var utfordrende for musikk lærere og elever å spille hovedinstrument digitalt, med dårlig lyd og klang. Man fant etter hvert ut hva som fungerte og ikke.

Når det gjelder transportfag, så var det spesielt avstandsbestemmelsene som påvirket den praktiske opplæringen, noen som var gjeldende under hele pandemien. Vanligvis er det to elever i bilen i tillegg til lærer, men nå kunne det ikke være flere enn den ene eleven, i tillegg til lærer. Det gjorde at de ble forsinket med å gi all opplæring i henhold til læreplanmålene. De løste det ved å kjøre opplæring utover sommeren for å komme i mål.

Den praktiske opplæringen innen de fleste yrkesfag er av en slik art at det er krav til svært spesialiserte rammer rundt store deler av opplæringen. Det er ikke tilrådelig å slippe elever til i de elektriske installasjonene hjemme uten tilsyn. Helse og sosialfag ble berørt fordi de har praksis i institusjoner/tjenester, hvor beboerne/brukerne var blant de mest utsatte risikogruppene. Også opplæringen for de elevene ble påvirket langt utover til regjeringen avsluttet de nasjonale tiltakene i september 2021. En av elevene vi intervjuet gikk helse- og sosialfag. Eleven fortalte at de vanligvis har praksis i institusjon en dag i uka, men at de under pandemien hadde praksis i perioder. Eleven beskrev praksisperiodene med at en del fryktet for å bli smittet, og at de kunne føre smitten inn i institusjonene.

Også andre fagområder ble utfordret, både teoretiske fag og praktiske fag. Kjemi og biologi, som har øvelser i laboratorier, ble påvirket, men kunne i hovedsak gjennomføre den teoretiske delen i perioden med nedstenging. En av kontaktlærerne vi intervjuet hadde en vg1-klasse i naturfag, og på vg1 er det lite kjemikalier og mer bruk av «kjøkkenutstyr». Kontaktlæreren fortalte at de elevene isolerte DNA fra kiwi eller banan, og klarte seg med «alminnelig kjøkkenutstyr». Det var ikke alle som gjennomførte det, men det ble formidlet av de elevene som gjennomførte forsøket.

Byggfag er også et fag hvor det er utstrakt praksis. En av de kontaktlærerne vi intervjuet fortalte at disse elevene var attraktive i bransjen, da de utenlandske arbeidstakerne uteble i perioden. På den måten fikk de gjennomført noe av praksisen i faget (tømmerfag).

Både ledelsen og kontaktlærere vi har intervjuet opplyste at de måtte legge om på planen, og prioritere teoretiske fag under perioden med hjemmeskole. Enkelte fag, som restaurant og matfag, fikk tilsendt ingredienser og hadde «fjernsynskjøkken» for læreren hjemme.

Yrkesfagene har også betydelig med teori. Der ble opplæringsplanen stokket om, og det ble vektlagt å gjennomføre den teoretiske delen mens det var hjemmeskole. Elevene som var avhengig av verksteder var blant de første som fikk komme tilbake til skolen. I den tiden, og fram mot skoleslutt ble tiden utnyttet til verksted og praktisk jobbing med fag.

Vi oppsummerer at det var vanskelig å følge læreplanmålene i tiden med hjemmeskole, spesielt for de fagene som har utstrakt praktisk innhold.

Gjenåpning og trafikklysmoell

Nedstengingen varte i ca. sju uker. 27. april åpnet skolene for Vg2 og Vg3 yrkesfag, og i løpet av uke 20 var alle skolene åpnet for alle trinn. Utdanningsdirektoratet utarbeidet en beredskapsveileder for grunnskole og videregående skole¹¹, der trafikklysmoellen var sentral. Moellen angir tre nivå av smitteverntiltak. Figuren nedenfor illustrerer hvordan moellen fungerer.

¹¹ Utdanningsdirektoratet, 'Veileder i Smittevern for Ungdomsskole Og Videregående Skole under Covid-19 Utbruddet 2020', 2020 <<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og-beredskap/informasjon-om-koronaviruset/smittevernveileder/ungdomsskole-vgo/>>.

Figur 2. Trafikklysmodellen – smittevern i videregående skole

Trafikklysmodell for videregående skoler	
Tiltaksnivå	Tiltak
Grønt nivå	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ingen syke skal møte på skolen 2. God hygiene og normalt renhold 3. Kontaktreduserende tiltak: <p>Unngå fysisk kontakt mellom personer (håndhilsning og klemming) Avstand mellom ansatte Vanlig organisering av klasser/grupper og skolehverdag</p>
Gult nivå	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ingen syke skal møte på skolen 2. God hygiene og forsterket renhold 3. Kontaktreduserende tiltak: <p>Unngå fysisk kontakt mellom personer (håndhilsning og klemming) Hele klasser kan ha undervisning sammen Elever bør ha faste plasser i hvert klasserom eller faste samarbeidspartnere/-grupper Avstand mellom ansatte (minst én meter) i alle situasjoner Ansatte kan veksle mellom klasser, men bør holde avstand til elever så langt det er mulig Avstand mellom elever/ansatte utenfor klasserommet/undervisningssituasjonen Unngå trengsel og store samlinger</p>
Rødt nivå	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ingen syke skal møte på skolen 2. God hygiene og forsterket renhold 3. Kontaktreduserende tiltak: <p>Unngå fysisk kontakt mellom personer (håndhilsning og klemming) Dele inn elever i mindre grupper – mål: halvere antall kontakter Elever bør ha faste plasser i hvert klasserom eller faste samarbeidspartnere/-grupper Avstand mellom ansatte (minst én meter) i alle situasjoner Ansatte kan veksle mellom klasser Avstand mellom elever/ansatte (minst én meter) i alle situasjoner Unngå trengsel og store samlinger Vurdere alternerende oppmøtetider/alternative lokaler Delvis digital undervisning</p>

Kilde: Udir

Det er kommunehelsetjenesten som bestemmer hvilket nivå som skal gjelde, dersom det skal være strengere bestemmelser enn de nasjonale bestemmelsene. I Trøndelag har skolene i all hovedsak vært på gult nivå fram til skolestart 2021, da de videregående skolene startet på grønt nivå. Unntaket var, utenom begynnelsen av gjenåpningen våren 2020, de to første ukene

i 2021. Da var det nasjonale bestemmelser om rødt nivå. Hovedprinsippet har vært at det ikke skal være full nedstenging på noen av nivåene, men inndeling i mindre grupper på rødt nivå.

Informasjonen vi har fått gjennom intervju med ledelse og kontaktlærere er noe ulik. Noen mente at det var greiest på gult nivå, selv om det var krevende å få elevene til å holde avstand. Andre mente rød var krevende, fordi det var utfordrende å kommunisere hvem som skulle være på skolen når, og hvorfor det var sånn. Det har vært utfordrende spesielt i fag som består av flere ulike klasser. Trafikklysmodellen er ikke den eneste føringen skolene har forholdt seg til, men også retningslinjer innen ulike bransjer, særlig på yrkesfag. Dette måtte sammenfattes slik at det ble forståelig for ansatte. Når det har vært smitte på skolen har elevene vært litt mer skjerpet, ellers har de lett glemt smittevernregler.

I perioder hvor det har vært rødt smittenivå har utfordringen vært å organisere hvilke elevgrupper som til enhver tid skulle ha hjemmeskole og hvilke som skulle være på skolen. Det var nokså unisone tilbakemeldinger fra ledelse og lærere at de nasjonale bestemmelsene om overgang til rødt nivå ved innledningen til 2021 kom på veldig kort varsel, og skapte stor frustrasjon. Den sentrale og de lokale ledelsene måtte ha digitalt møte samme søndagen som nedstengingen ble bestemt for å legge planer for skolestarten etter juleferien.

Det var en lettelse blant både elever og lærere på skolene da de startet på grønt nivå inneværende skoleår. Ved noen skoler var det usikkerhet. Det oppstod en god del smitte i flere kommuner i Trøndelag samtidig i ukene etter skolestart inneværende skoleår. I tillegg til grønt nivå ble det etablert et smittevernregime med hurtigtesting på skolene. Ledelsen ved en av skolene uttrykte frustrasjon over det nye testregimet i begynnelsen, da kommunens testkapasitet var sprengt. Det medførte at elever og ansatte måtte være borte fra skolen i over en uke fordi de ventet på testresultat. Da de fikk tatt hurtigtest og den var negativ, fikk de komme tilbake. Skolen var på grønt, og det eneste som hadde hjulpet var å bli satt på rødt, for da hadde halvparten av elevene vært borte fra skolen.

Ved en annen skole, hvor det også var stort smitteutbrudd i kommunen, satte kommunen de kommunale skolene og barnehagene på gult nivå, men rådet fra kommunehelsetjenesten var at den videregående skolen skulle være på grønt. De skulle ha vært på gult, etter skoleledelsens oppfatning.

Etter gjenåpningen av skolene våren 2020 og fram til oktober 2021, har de fleste lærerne hatt en kombinasjon av digital og fysisk tilstedeværelse, men mest fysisk. Flere ga uttrykk for at det var mer krevende enn ren digital undervisning. Det handlet om smittevernregler som framstod ulogiske for elevene: I klasserommet kunne de sitte eller bevege seg rundt med under en meters avstand, mens de måtte holde minst en meter i de andre arealene på skolen. Som vi

har nevnt tidligere, har det vært lite smitte ved de skolene vi besøkte, bortsett fra ved en, hvor det har vært ganske mange elever og lærere som har vært smittet i perioder. Det har vært få smittetilfeller mellom elever på skolen.

Omfanget av karantene har vært større. I de tilfellene har elevene gjennomført opplæringen hjemme. De har ikke fulgt undervisningen som skjer i klasserommet digitalt, men fått oppgaver og arbeidsplaner å jobbe med. Lærerne har også vært en del i karantene. Da har elevene vært på skolen som vanlig, og lærer har gjennomført opplæringen hjemmefra, inklusive konferanse/videoundervisning. Skoleeier gir i tilbakemelding på foreløpig rapport uttrykk for at mange lærere har hatt en vanskelig situasjon med å både undervise i klasserommet, samtidig som de har måtte planlegge oppgaver for elevene i karantene.

Opplæringen etter gjenåpningen tok sikte på å ta igjen det de tapte mens skolene var nedstengt. Tilbakemeldingene vi har fått tyder på at de kom gjennom læreplanmålene, men med andre løsninger. Noen fortalte at innholdet ikke var like bra som i en vanlig skolesituasjon.

Vurdering for læring

Kriteriet i dette avsnittet er:

- Elevene har rett til vurdering

Den mest tydelige og kjente vurderingsformen i videregående skole er karakterer, både eksamenskarakterer, standpunkt-karakterer og karakterer underveis på prøver og terminavslutning. Elevene skal også få vurdering utenom dette, gjennom løpende oppfølging og tilbakemelding på egen læring. I Elevombudets årsrapport for 2020 presenteres det en oversikt over henvendelser til ombudet fra elever.

Et av temaene er 'vurdering for læring'. I 2020 var omfanget av henvendelser når det gjaldt vurdering for læring uendret før og under Covid-19 (31 prosent av henvendelsene).

Under nedstengingen og i perioder hvor elever har hatt hjemmeskole har opplæringen i stor grad bestått av skriftlig arbeid og presentasjoner i form av presentasjonsverktøy. Enkelte kontaktlærere fortalte at de lyktes bedre med vurderingsarbeidet i perioder med nedstenging, enn til vanlig.

Både i 2020 og 2021 ble både skriftlig og muntlig eksamen avlyst. I 2020 kom beslutningen fra regjeringen om å avlyse eksamen 10-15 dager etter nedstengingen, og beslutningen om å avlyse muntlig eksamen kom omtrent en måned etterpå. Da hadde Trøndelag fylkeskommune, sammen med de andre fylkeskommunene, presset hardt på for å få alle elevenksamener avlyst.

I 2021 kom beslutningen om å avlyse skriftlig eksamen i begynnelsen av februar, og beslutningen om muntlig eksamen kom i slutten av mai.

Ledelsen i fylkeskommunen ga uttrykk for frustrasjon over usikkerhet rundt eksamen, og at beslutningen om muntlig eksamen i 2021 ble tatt for seint. Da eksamen ble avlyst, ble det for kort tid til å be skolene legge nye planer for de siste ukene. De siste ukene ble hadde derfor lite faglig innhold, noe det var forståelse for, ifølge seksjonsleder. I 2020 prøvde skolene i større grad å holde undervisningen i gang lengst mulig.

Seksjonslederen tror ikke Trøndelag fylkeskommune kunne gjort noe annerledes. Eksamensavvikling er svært regulert. Seksjonsleder fortalte at det opplevdes svært utfordrende. Det er begrenset hvor mange ganger man skal planlegge på nytt. Det hadde vært enklere dersom avgjørelsen kom i februar, ikke i april og så med ny beskjed i slutten av mai.

Frustrasjonen over sein beslutning om muntlig eksamen deles av ledelsen og kontaktlærere ved skolene vi besøkte. De trakk fram at muligheten for at eksamen kunne bli avlyst gjorde at det ble fokusert mer på standpunktkarakterene. Tilbakemeldingen ved skolene var at det var en lettelse da eksamen ble avlyst. Perioden som vanligvis er eksamensperiode, ble godt utnyttet til standpunktkarakter. Læringstrykket var høyt ut skoleåret, og det er det ikke i en normalsituasjon, sa ledelsen ved en av skolene.

Ivaretagelse av elever med behov for ekstra tilrettelegging og oppfølging

Kriteriet i dette avsnittet er som for de to avsnittene foran.

Definisjonen av sårbare elever har vært en utfordring, ifølge ledelsen i utdanningsavdelingen. I starten av pandemien kom det nasjonale føringer for at to grupper elever skulle ivaretas; barna med foreldre som hadde kritiske samfunnsfunksjoner og de med sårbare hjemmeforhold. Innen videregående skole er de fleste elever selvstendige, og derfor var foreldrenes samfunnsfunksjon mindre aktuell. Det er elevgrupper som er avhengige av skolen for rammer og tilrettelegging. For gruppen som defineres som de som har sårbare hjemmeforhold, vil det kunne være stigmatiserende å møte på skolen. Fylkeskommunen var i dialog med Statsforvalteren om at gruppen av sårbare elever var for snevert beskrevet. TFK ønsket å utvide gruppen med f.eks. spesialundervisning og språkopplæring. Det tok tid å få avklart dette. Etter hvert ble det åpnet for stedsbasert opplæring for disse gruppene.

Flere av skolene som vi besøkte, hadde en avdeling for 'særskilt tilrettelagt opplæring' (STO). Elevene ved disse avdelingene fikk komme på skolen etter kort tid. En del av elevene var i risikogruppene for smitte. Flere av de var hjemme, etter ønske fra foreldrene. Noen av elevene tapte opplæring i perioden hvor de var hjemme.

Elevtjenesten ved skolene (alle skoler har elevtjeneste) fulgte tett opp elever med behov for tilrettelegging og andre sårbare elever. Vi har ikke gjennomgått IOP¹²-er og rapporter knyttet til dette. Ledelse og koordinatorene for spesialundervisning gir tilbakemelding om at de i all hovedsak har fulgt opp IOP-ene, men at kvaliteten på opplæringen kan ha vært svakere i perioder.

En elevgruppe som trekkes fram som utsatt og sårbare når det gjelder ivaretagelse av opplæring er minoritetsspråklige elever. Blant annet språkproblemer og lite erfaring med digitale verktøy gjorde at situasjonen ble vanskeligere for dem i perioden med digital undervisning. Intervjuinformasjon fra flere skoler viser at det ble tilrettelagt for at de, enkeltvis, kunne komme til skolen for å få veiledning og oppfølging med alt fra skolearbeid til digitale verktøy. Dette gjaldt også andre elever som var i en utsatt situasjon.

Intervju med ledelsen ved skolen, kontaktlærere og ansatte ved elevtjenesten gir på forskjellige måter uttrykk for at ansatte ved skolene har anstrengt seg mye for å kartlegge, kontakte og følge opp sårbare elever. De elevene som mestrer skole dårligst var ekstra utsatt under nedstengingen, det samme gjaldt en del elever på praktiske retta fag som ikke behersket selvstendig jobbing med teori.

En av våre informanter ved en skole fortalte at det var flaks at pandemien kom i mars og ikke om høsten. I mars hadde de allerede blitt kjent med elevene, og kunne lettere oppdage de som slet med hjemmeskole.

Ved flere skoler fortelles det om at lærere har tatt med seg elever ut for å gå tur eller gjøre andre aktiviteter. De har vært hjemme hos elever og stått utenfor og veiledet i døren eller vinduet.

3.3.3 Elevdemokrati

Kriteriet i dette avsnittet er:

- Elevdemokratiet bør ivaretas under pandemien

Kapittel 11 i opplæringsloven har bestemmelser om at det skal oppnevnes elevråd ved skolene, og ved de videregående skolene skal det være et elevråd med minst en representant for hver 20. elev.

¹² Individuelle opplæringsplaner

Ved de videregående skolene i Trøndelag fylkeskommune velger et samlet elevråd leder, nestleder, sekretær og andre medlemmer hvis elevrådet ønsker det, som utgjør arbeidsutvalget. Arbeidsutvalget danner et elevrådsstyre sammen med representanter for hver avdeling, eller klasse, dersom skolen er liten.

Vi har intervjuet 2-3 elevrådsrepresentanter ved hver skole, som også var medlemmer i elevrådsstyret. I tillegg har vi intervjuet den ansatte som ivaretar elevdemokratiet, eller som er leder for den avdelingen som har ansvar for elevdemokratiet.

Det har ikke vært elevrådsmøter i perioden etter nedstenging og fram til skolestart i høst. Elevdemokratiet har blitt ivaretatt av elevrådsstyrene, som har hatt møter i perioden. Ved enkelte skoler har det vært «elevrådsmøter» avdelingsvis.

Elevrådet og elevrådsstyret har hatt få saker som vedrører Covid-19 i perioden. I starten, da det ble sendt ut mange oppgaver, var det elevene som meldte fra gjennom sine tillitsvalgte. Ved en av skolene ble det trukket fram at elevrådet hadde behandlet en spørreundersøkelse blant elevene om Covid-19¹³. Her kom det tilbakemeldinger om arbeidsmengde og at elevene ønsket å komme tilbake på skolen.

Vi har også intervjuet elev- og lærlingeombudet ved skolene om elevdemokratiet. Elev- og lærlingeombudet fortalte om henvendelser, hvor elevrådsrepresentanter har kontaktet ombudet for å høre om hvordan de kan drive elevmedvirkning og elevrådsskolering i praksis, under Covid-19. Elevene har rett til å medvirke blant annet gjennom klassens time. Klassens time har ikke blitt prioritert ved alle skoler under Covid-19. Det er enklere å få gjennomført klassens time når elevene er fysisk til stede på skolen. Dette har gjort at mye av den praktiske elevmedvirkningen har vært lav, ifølge elev- og lærlingeombudet.

3.3.4 Ivaretagelse det psykososiale læringsmiljøet

Kriteriet i dette avsnittet er:

- Læringsmiljøet har vært ivaretatt (skolemiljø og læringsmiljø ved hjemmeskole)

I kapittel 3.3.1 presenterte vi noen tall som viste at elevene trives i stor grad på skolen, og at andelen som opplevde mobbing var lavere i 2020 enn de to foregående årene.

Tilbakemeldingen vi har fått i intervju ved skolene viser at mange elever var glade for at skolen stengte ned, og så for seg dager med mye fri framover. Intervjuinformasjonen viser også at

¹³ Trolig den delen av elevundersøkelsen som gjaldt hjemmeskole.

det ikke tok lang tid før elevene lengtet tilbake til skolen, og mange var glade for å få komme tilbake.

Det blir også trukket fram at noen elever trivdes bedre med hjemmeskole og selvstendig jobbing. Det er mange elever som ikke trives på skolen, sosialt, og som har «blomstret» under nedstengingen. Ellers har det også blitt vist til eksempler på at sterke elever, kanskje spesielt på studiespesialisering, har fungert godt med hjemmeskole og at de er «mer studieforberedte» nå enn i en normalsituasjon. Dette fordi de har arbeidet mer på egen hånd.

Det har vært få sosiale tilstelninger i skolesammenheng i hele pandemiperioden, og det har heller ikke vært arrangert forestillinger, elevkonserter o.l. i denne tiden. Tilbakemelding fra elevene vi intervjuet var at det er noe av det de savnet mest under pandemien.

Også ledelsen og elevtjenesten ved skolene gir informasjon som tilsier at antall mobbesaker har gått ned. Det kom også fram at ansatte ikke hadde kjennskap til hvorvidt det har forekommet mer digital mobbing. Enkelte av elevene vi intervjuet var bekymret for mobbing på digitale plattformer. Det var ingen som kjente til noen spesielle tilfeller.

Elev- og lærlingeombudet har som en av sine anbefalinger i årsrapporten for 2020 at TFK må sikre at skolene ved kortere og/eller lengre perioder med hjemmeundervisning, har et system som ivaretar elevenes psykososiale læringsmiljø. Videre anbefaler de at elevtjenesten ved skolene har god nok kompetanse og rutiner rundt håndtering av § 9A.

I samme årsrapport illustreres omfanget av henvendelser fra elever, før og under Covid-19. Før pandemien utgjorde henvendelser om temaet under § 9A (klassemiljø, skolemiljø og mobbing) 38 prosent av henvendelsene, og under pandemien utgjorde de 25 prosent.

3.4 Vurdering

3.4.1 Oppnåelse av læreplanmål

Innledningsvis i dette kapitlet har vi presentert nøkkeltall for standpunktkarakterer i perioden 2018-19 til 2020-21. Gjennomsnittskarakterene i de fleste fagene har enten vært stabile eller blitt styrket for Trøndelag fylkeskommunes del.

Revisor vurderer på bakgrunn av intervjuinformasjon at resultatene kan være påvirket av at en tidvis vanskelig opplæringsituasjon har kommet elevene til gode. Det samme gjelder resultatene for gjennomføring.

Etter revisors vurdering kan resultatene også være påvirket av at det ble ekstra tid til å jobbe med standpunktkarakterene da eksamen ble avlyst.

Oppnåelse av læreplanmål under perioden med hjemmeskole

Etter revisors vurdering var situasjonen krevende for mange lærere og elever under perioden med hjemmeskole. I den perioden var det utfordrende å nå læreplanmål, særlig innen de yrkesfagene hvor læreplanmålene inneholder utstrakt praktisk læring. Noen elever, særlig elever på studieforberevende hadde en positiv situasjon under nedstengingen og hjemmeskole. Revisor vurderer at skolene løste situasjonen best mulig ved å konsentrere opplæringen om de teoretiske delene av læreplanmålene under hjemmeskole, og ved at de tok igjen den praktiske delen etter hvert som elevene fikk komme tilbake til skolen. Vi kjenner ikke til at det har vært avvik fra læreplaner.

Etter revisors vurdering har ledelse og ansatte på ulike nivå i fylkeskommunen vært løsningsorienterte i perioden med nedstenging, ved å legge til rette for opplæringen kunne skje mest mulig i tråd med de teoretiske og praktiske delene av læreplanmålene.

Oppnåelse av læreplanmål etter gjenåpning og iverksetting av trafikkløysmodellen

Revisor vurderer at det i perioden etter gjenåpning ble jobbet for å ta igjen deler av opplæringsmålene som var «forsømt» under nedstengingen. Revisor har merket seg at læreplanmålene er generelle og ledelse og undervisningspersonell mener at de ble nådd, men at kvaliteten på opplæringen for å nå målene var variabel.

I store deler av pandemien har beredskapsnivået innen opplæring i Trøndelag vært på gult nivå. Likevel har mange elever og lærere vært borte fra skolen, enten på grunn av symptomer og påvente av testsvar, eller på grunn av karantene (smitte blant nærstående osv.). I disse situasjonene har opplæringen vært delvis eller helt digital. Etter revisors vurdering kan opplæringen for enkelte av elevene i slike situasjoner ha vært svekket, fordi de ikke har kunnet følge undervisningen i klasserommet. Revisor har inntrykk av at opplæringssituasjonen var bedre når det var heldigitalt for alle, enn for enkeltelever med heldigital opplæring.

Revisor registrerer av informasjonen vi har fått at det ikke har vært særlig smitte mellom lærere og mellom elever på skolene, til tross for at tilbakemeldingene har vært at det har vært krevende å håndheve smittevernreglene.

Vurdering for læring

I perioden med nedstenging bestod den daglige opplæringen i stor grad av at elevene fikk oppgaver som de jobbet med på egen hånd og leverte inn. Det er interessant at flere mener at det ble gjort bedre vurderingsarbeid i disse periodene enn under normale omstendigheter.

Revisor har inntrykk av at det ble gjennomført mye individuell oppfølging i perioden med hjemmeskole, men er usikker på om dette vedvarte etter gjenåpningen.

Det er også interessant at avlyste eksamener utløste oppmerksomhet på standpunktkarakterene, og revisor vurderer at læringstrykket ikke nødvendigvis ble svekket.

Alt i alt er det revisors vurdering at det er gjort store anstrengelser for at elevene skal få den opplæringen de trenger.

Ivaretagelse av elever med behov for ekstra tilrettelegging og oppfølging

Etter revisors vurdering har skoleeier hatt oppmerksomhet på at de elevene som har vært mest utsatt, har fått ekstra oppfølging. Det har, etter revisors vurdering også skoleledelse, undervisningspersonell og elevtjeneste hatt.

Etter revisors vurdering har minoritetsspråklige elevers opplæringssituasjon vært utsatt. Andre elever, som også til vanlig har utfordringer med skole, har vært ekstra utsatt i perioder med utstrakt hjemmeundervisning. Etter revisors vurdering har det vært riktig å vektlegge at disse elevene skal gjennomføre, til tross for at det under normale omstendigheter kanskje ville vært vurdert annerledes.

3.4.2 Elevdemokratiet

Etter revisors vurdering kan elevdemokratiet ha blitt skadelidende under pandemien, da informasjonen vi har viser at det ikke er blitt gjennomført elevrådsmøter. Det er andre organ som ivaretar elevdemokratiet, og etter revisors vurdering er det bra at elevrådsstyrene har vært virksomme i pandemiperioden. Det virker som at det på noen skoler kan ha blitt gjennomført møter på avdelingsnivå, men det har ikke revisor fulgt opp.

Revisor mener elevdemokratiet fungerte, da det ble reagert på den store arbeidsmengden i begynnelsen av pandemien.

3.4.3 Ivaretagelse av de psykososiale læringsmiljøet

Tall fra elevundersøkelsen tyder på at klasse- og skolemiljøet ikke har blitt svekket, og det er etter revisors vurdering positivt at gjennomsnittsskåren for mobbing har utviklet seg i positiv retning.

Revisor har inntrykk av at det var godt for de fleste elevene å få komme tilbake til skolen. Restriksjoner for aktiviteter og sosial omgang i fritiden, gjorde at skolen ble en viktig sosial arena i pandemiperioden.

Det er mange sosiale tilstelninger knyttet til skolene, både i regi av skolene og i regi av elevene. Det er mange elevbaserte kulturtilstelninger i skoletiden, noe som i all hovedsak har vært avlyst i pandemiperioden. Etter revisors vurdering har dette vært savnet.

4 RAMMER RUNDT OPPLÆRINGEN

4.1 Problemstillinger

Har skoleeier og skoleledelse lagt til rette for tilfredsstillende rammer rundt opplæringen under Covid-19?

- Digitale læringsressurser
- Digitale ferdigheter (pedagogisk personale og elever)
- Oppfølging av IKT-sikkerhet

4.2 Revisjonskriterier

- Skoleeier skal legge til rette for nødvendig digitalt utstyr, og læremidler
- Skolene må ha nødvendig digital kompetanse, og kompetanse til å støtte elevene digitalt

Revisjonskriteriene er hentet fra opplæringsloven og forskrift om overordna mål og prinsipp i skolen¹⁴.

4.3 Data

4.3.1 Elevenes utstyr og gratisprinsippet

På Utdanningsdirektoratets (Udir) nettsider står det at elever i videregående opplæring har rett til å få gratis lærebøker og andre trykte og digitale læremidler og digitalt utstyr. Fylkeskommunen kan kreve at elever dekker enkelte kostnader. Dette kan være utgifter til bærbar PC, kalkulator, kladdebøker og nødvendig klær og utstyr. Lånekassen har et utstyrsstipend som alle elever i videregående kan søke. Stipendet skal bidra til å dekke utgiftene som fylkeskommunen kan pålegge elevene. Fylkeskommunen kan kreve en årlig egenandel når de har kjøpt inn bærbare datamaskiner til elevene. Egenandelen kan ikke settes høyere enn minstesatsen i Lånekassens utstyrsstipend, og elevene skal få datamaskinen etter endt opplæring. Skolene kan også inngå ulike leie- eller leasingavtaler der elevene ikke beholder datamaskinen etter endt skolegang. Ifølge seksjonsleder for daværende eksamen og digitalisering fortalte at fylkeskommunens nåværende pc-ordning for elever er at elevene kan

¹⁴ Kunnskapsdepartementet, 'Forskrift Om Overordna Mål Og Prinsipp i Skolen', 2017 <<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-09-01-1332>>.

kjøre egen pc innenfor en innkjøpsavtale som fylkeskommunen har med leverandør. Elevene får utstyrsstipend, som ivaretar minimumskostnader til pc.

Gratisprinsippet gjelder pc, men ikke annet digitalt utstyr. Seksjonsleder sa at elevene velger selv om de ønsker å benytte seg av PC-en TFK tilbyr, eller om de vil benytte egen PC. TFK stiller krav til ytelse slik at man vet at maskinen kan håndtere undervisningen. Annet utstyr kan kjøpes rimelig i TFK sin portal.

I 2021/21 varierer utstyrsstipendet fra Statens lånekasse fra kr 1 096,- til kr 4 513 per skoleår. Stipendet skal også dekke annet utstyr som elevene trenger i opplæringen, noe som kan variere mellom utdanningsprogrammene.

I intervju ved skolene kom det forskjellige tilbakemeldinger om det digitale utstyret til elevene. I all hovedsak benytter elevene seg av avtalen fylkeskommunen har, og de bruker utstyrsstipendet til å skaffe seg pc. Noen elever bruker pc som de har fra før og noen kjøper en pc som er mye rimeligere og dårligere enn den som fylkeskommunen har avtale om. Ved en av skolene var ledelsen bekymret over elevenes pc-utstyr, og ga uttrykk for at kvaliteten varierte veldig. Nord-Trøndelag fylkeskommune hadde før fylkessammenslåingen en pc-ordning der elevene fikk låne pc fra fylkeskommunen, og mulighet til å kjøpe den etter endt skolegang. Ved denne skolen var de kritiske til nåværende pc-ordning, og mente at den medførte stor sprik i kvalitet i pc-utstyr blant elevene.

Det som er en tilbakemelding fra alle skolene er at ved nedstengingen og overgang til digital undervisning kom det tydelig fram at enkelte elever hadde dårlig utstyr.

I elevundersøkelsen var ett av tilleggsspørsmålene om eleven 'alltid hadde tilgang til datamaskin eller nettbrett når hen jobbet [med skolearbeid]'. Det fikk høyest gjennomsnittsskår av hjemmeskolespørsmålene; 4,4 på en skala fra 1 – 5, der 5 er best.

Elevene som vi har intervjuet har gitt uttrykk for at pc-utstyret har vært tilfredsstillende.

4.3.2 Digitale læringsressurser, personvern og sikkerhet

Seksjonsleder for eksamen og digitalisering sa at det var lite rammeverk for nettundervisning før pandemien. I utgangspunktet har ikke ordinære elever anledning til å ha nettundervisning, jamfør lovverket. Det er unntak for elever som har samisk, kvensk eller finsk som morsmål, annen morsmålsopplæring eller opplæring for voksne.

Våren 2019 etablerte TFK et nettverk for digitale pedagoger. Her deltar en pedagog fra hver skole, som har noen treffpunkt i løpet av et år, og har aktiv utveksling via Yammer¹⁵. De bygger kompetanse sammen, og skal være pedagogisk, digital ressurs på sin skole. Ved de skolene vi besøkte var de digitale pedagogene frikjøpt med 10 – 20 prosent stilling. Ved enkelte skoler er det to digitale pedagoger som deler på ressursen. Fra fylkeskommunens ledelse ble det gitt uttrykk for at det var bra at denne ressursen fantes da pandemien kom. Da hadde de digitale pedagogene bygd opp kompetanse i ett år. I mars 2020 ble det laget et nettverk på Yammer for alle lærere i Trøndelag. Her ble det lagt ut informasjon, undervisningsopplegg og tips for digital undervisning. I tillegg har man diskusjonsforum med spørsmål og svar. De digitale pedagogene har tatt en aktiv rolle i å svare ut spørsmål og komme med råd. Ansatte i administrasjonen har også bistått med å hjelpe lærere.

Digitale læremidler og ressurser er beskrevet på fylkeskommunens nettsider: <https://www.trondelagfylke.no/vare-tjenester/utdanning/elev/programvare/>.

Fylkeskommunen har brukt læringsplattformen Canvas. I dette verktøyet finner finnes alle fagene, og det er der lærerne kommuniserer og tilgjengeliggjør læringsmaterieell som trengs i opplæringen. I Canvas er det også en konferansedel. Canvas hadde vært i bruk en stund da skolene ble nedstengt og det ble digital undervisning. Det eneste som ikke hadde vært i bruk var konferansefunksjonen. Bruken av Canvas var variabel før pandemien. Ved en av skolene vi besøkte fortalte de digitale pedagogene at de hadde målt bruken i mars 2019 og mars 2020, og det var stor forskjell. De digitale pedagogene ved alle skolene vi besøkte hadde vært veldig aktive i perioden med hjemmeskole. De laget instruksjonsvideoer og var til hjelp for lærerne i de ulike fagene og klassene. Selv om det var Canvas som i hovedsak ble brukt, var de også behjelpelige med andre digitale verktøy, f.eks. bruk av treningsapper i idrettsfag og gym, som en av de digitale pedagogene hadde jobbet med. Når det gjaldt praktiske øvelser og oppgaver var det til dels vanskelig under hjemmeskole, men i den grad det gikk an var det eksempler på at elevene filmet seg selv mens de utførte oppgaver: f.eks. «fjernsynskjøkken», som en av våre informanter kalte det på restaurant og matfag.

Norsk digital læringsarena (NDLA) er et samarbeid mellom fylkeskommunene om å tilby fritt tilgjengelige, åpne digitale læringsressurser for videregående opplæring. Tilbakemeldingene varierer når det gjelder NDLA: I noen fag er det en god ressurs og det er mye lærestoff der, mens i andre fag finnes det nesten ingen ting. Vi viser ellers til fylkesdirektørens tilbakemelding

¹⁵ Nettportal for intern kommunikasjon

på foreløpig rapport, hvor det trekkes fram at trafikkrapporter viser at NDLA har blitt brukt vesentlig mer under pandemien.

Vinteren 2019/2020 arbeidet seksjon for inntak og digitalisering med å se på retningslinjer for personvern. Dette arbeidet ble utvidet til å også gjelde nettundervisning fra mars 2020. I utgangspunktet trodde man at det skulle bli tungt å ivareta personvern i skolene. Fra mars 2020 viste det seg å være enkelt, siden man måtte. Seksjonslederen forteller at man har brukt mye tid på å redusere risiko for avvik innen personvern og programvare. Fylkeskommunen har ikke kapasitet til å gjennomføre risikovurderinger for alle typer programvare. Fylkeskommunen har en programpakke som tilbys skolene. Dersom skolene ønsker å benytte annen programvare, må skolene gjøre egne risikovurderinger. Seksjonslederen opplever at skolene benytter programpakken fra fylkeskommunen. Retningslinjer for ROS-analyse ble laget i februar, og ble ferdigstilt utover våren. Retningslinjene er gjennomgått i rektormøter og på samlinger. Det er også utarbeidet retningslinjer for nettundervisning, hvor blant annet kamerabruk i undervisningen er omtalt. Her framgår det at det er stor forskjell på om det gjøres opptak, eller undervisningen strømmes uten opptak. Det framgår at lærere kan kreve at elevene slår på kamera med lyd og bilde. Vi kommer tilbake til praksis for dette nedenfor. Det ble også utarbeidet en risikovurdering ved bruk av videoverktøyet Zoom. Resultatet av vurderingen var at det kun var Uninett sin Zoom-versjon med begrensninger i bruk som kunne anbefales.

Det har vært en utfordring å reparere PCer når alle var hjemme. Reparasjon og annen brukerstøtte utføres av lokal IKT-medarbeider på skolen. Under Covid-19 har man måtte booke time for reparasjon hos denne medarbeideren.

Informasjonen fra intervju ved skolene tilsier at kamerabruk var et stort tema ved noen skoler i perioden med hjemmeskole, og ved andre skoler hadde det ikke vært noe tema. Lærerne var frustrerte over elever som ikke brukte kamera, og at de måtte snakke til svarte skjermer. På Datatilsynets nettsider¹⁶ framgår det at personvernregelverket ikke har klare bestemmelser på dette området, men at det bør vurderes grundig hva som er formålet med kamerabruk i enhver situasjon. Kamerabruk kan oppleves overvåkende, går det fram av informasjonen. Ved de skolene vi besøkte, som hadde hatt diskusjoner rundt dette, endte det med at det var frivillig å bruke kamera. Ved andre skoler hadde det ikke vært diskusjon, og elevene brukte i stor grad kamera. Ledelse og ansatte var oppmerksomme på at elevene kunne være i sårbare

¹⁶ <https://www.datatilsynet.no/personvern-pa-ulike-omrader/korona/kamera-og-digital-undervisning-i-koronasituasjonen/>

hjemmesituasjoner, og respekterte derfor at de ikke brukte kamera. I andre tilfeller kunne det gjøre nettet tregere, dersom kamerafunksjonen var på.

Personvern var også grunnen til fylkeskommunen var forsiktig med å anbefale videoverktøyet Zoom. I begynnelsen av perioden med hjemmeskole var sikkerheten ikke tilfredsstillende i dette verktøyet med tanke på personvern. Ved de skolene som tilbyr musikk og dans var det frustrerende, fordi det var mye bedre kvalitet på lyd og bilde sammenlignet med Skype, som da var i bruk. Senere ble Teams tatt i bruk, det var noe bedre ifølge intervjuene ved skolene, men heller ikke det var optimalt innenfor de nevnte fagene. Etter risikovurderingen ble fylkeskommunen mer positiv til deler av Zoom, og ifølge seksjonslederen. Intervjuinformasjon fra skolene viser at undervisningspersonalet tok i bruk mange plattformer og verktøy i perioden med hjemmeskole. Med unntak av Zoom og elevenes manglende kamerabruk, hadde det ikke vært noe tema ved noen av skolene om det var digitale verktøy i bruk som kunne true IKT-sikkerheten og utgjøre risiko for hacking, svindel og brudd på personvern.

Også senere i pandemien ble personvern tema. Undervisningen i klassen kunne ikke strømmes i forbindelse med at elever var i karantene eller at halve elevgruppen var i hjemmeskole. Grunnen var at uvedkommende kunne få innsyn i det som foregikk i klassen, og spesielt elevs deltakelse, spørsmål og svar i timene.

4.3.3 Lærernes digitale kompetanse

- Skolene må ha nødvendig digital kompetanse, og kompetanse til å støtte elevene digitalt

Vi har tidligere vært inne på at de digitale pedagogene var aktive med veiledning etter at det ble hjemmeskole. Den digitale kompetansen har variert blant lærerne, men alle vi har intervjuet har gitt uttrykk for at det var en bratt kurve, både i bruk og i læring.

Seksjonsleder for eksamen og digitalisering fortalte at de rektorene som er interessert i digital utvikling, prioriterer dette. Rektors rolle og involvering har alt å si. Seksjonsleder har inntrykk av at rektorene i dag har større bevissthet rundt betydningen av digital kompetanse, enn før Covid-19. Utdanningsledelsen i fylkeskommunen har også hatt fokus på dette. Videre sier seksjonsleder at inntrykket er at digitale ferdigheter hos det pedagogiske personalet har vært svært varierende. Skolene er relativt like, men internt på skolene har man alt fra lærere som har gjort en kjempeinnsats digitalt, til lærere som nesten ikke har hatt kontakt med elever under nedstenging.

Seksjonen har vært tydelige mot rektorer at de må følge opp at kontakten mellom lærer og elev holder en viss standard.

Informasjon fra intervju med kontaktlærere ved skolene tilsier at det var stort spenn i kompetanse i den pedagogiske staben. Gjennomgående har lærere på studieforberevende fag mer erfaring og kompetanse i bruk av digitale verktøy, mens lærere på mange av yrkesfagene hadde lite erfaring med å bruke digitale verktøy i opplæringen. Representanter for begge utdanningsprogrammene ga uttrykk for at de hadde hatt bratt læringskurve da nedstengingen inntraff.

Vi har tidligere beskrevet funksjonen til de digitale pedagogene. De skal være en ressurs for å bygge opp kompetanse i pedagogisk bruk av digitale verktøy. Flere av de digitale pedagogene ga uttrykk for at de var mer brukerstøtte under perioden med hjemmeskole, enn digital, pedagogisk støtte.

I årsrapporten til elev- og lærlingeombudet framgår det at det i starten av pandemien kom henvendelser fra elever som opplevde at mye tid gikk med til grunnleggende organisering av den digitale undervisningen. I intervjuet med elev- og lærlingeombudet kom det ikke fram noe spesielt som gjaldt elevenes reaksjoner på lærernes digitale kompetanse.

I intervju med elevrådsrepresentantene kom det fram at de ikke var imponerte over enkelte læreres digitale kompetanse. Det kom ikke fram om det hadde vært saker som gjaldt lærernes digitale ferdigheter som hadde vært oppe i organ for elevdemokrati.

Elevenes digitale kompetanse

Seksjonsleder for eksamen og digitalisering opplever at mange elever ikke er så gode på det de har behov for i undervisningssituasjoner. Eksempel er lagring av dokumenter og å finne igjen dokumenter er utfordrende. Hjemmets digitale kompetanse spiller en stor rolle.

Seksjonsleder hadde inntrykk av at digital kompetanse er vektlagt fra skolene sin side, men at det sikkert er vektlagt ulikt av ulike lærere. Etter mars 2020? har antall digitale innleveringer skutt i været.

Informasjonen fra skolene gjenspeiler det seksjonsleder sier. Det er stort spenn i elevenes kompetanse, og en tilbakemelding som går igjen er at mange elevers digitale kompetanse strekker seg til smarttelefonen og nettbrett, og at de har mangelfulle ferdigheter i tradisjonelle verktøy for skriveprogram, regneprogram osv.

Ved en skole trakk de fram at kommunens digitale verktøy var skybaserte, og at elevene var vant til (fra ungdomsskolen) at informasjonen de la inn i et dokument lå der uten lagring osv.¹⁷

4.3.4 Læringspunkt framover

Vi stilte et spørsmål til de vi intervjuet ved skolene om de har foretatt en evaluering av opplæringssituasjonen under de ulike fasene i pandemien, og om det er endringer i tilnærminger i normal opplæringssituasjon. Skolene har gjort evalueringer underveis, men det var ingen av de skolene vi besøkte som hadde planlagt eller foretatt en evaluering etter at pandemiltakene i hovedsak er avsluttet i Norge. Det nærmeste var forberedelsene til denne forvaltningsrevisjonen. Det svaret som går igjen er at de har hatt en betydelig digital utvikling, og at lærerne nå, i større grad tar i bruk digitale verktøy i opplæringen: Mer kollegadeling, mer bruk av digitale verktøy, mer bruk elevaktive oppgaver. Elevene får filme seg selv i gruppe eller individuelt når de gjør oppgaver, uten at de vurderer de underveis. Ved en skole hadde elevene begynt å lage podcast i gruppearbeid, og laster det opp i Canvas.

Det var flere som viste til at det ville bli lettere å gjennomføre hjemmeundervisning ved behov. Enkelte trakk fra at det var et potensial når det gjaldt reduksjon av vikarbruk.

Mer møteaktivitet kan skje på Teams, og ved en skole hadde de gode erfaringer med å gjennomføre skolestarten i større grad digitalt, og at de på den måten gjør vg1-elevene mer digitalt kompetente.

Mange av de vi snakket med understreket at alt ble bedre da de kom tilbake til skolen etter nedstenging. Hjemmeskole er ikke idealet, men det finnes løsninger dersom det er behov for hjemmeskole.

4.4 Revisors vurdering

4.4.1 Nødvendig og sikkert digitalt utstyr og læremidler

Elever i Trøndelag fylkeskommune har en pc-løsning, der de gjennom Lånekassens utstyrsstipend kan kjøpe pc innenfor en avtale som fylkeskommunen har inngått med en leverandør. Elevens stipend ivaretar en minimumskostnad som også ivaretar fylkeskommunens krav til utstyr i undervisningen.

¹⁷ Også Microsofts Officepakke er skybasert, men kan brukes i «skrivebordsutgave».

Etter det revisor kan se benytter de fleste elevene seg av denne ordningen. Revisor har inntrykk av at utstyret fungerer tilfredsstillende for formålet. Noen elever skaffer seg pc utenfor avtalen. Etter revisors vurdering har noe av dette utstyret hatt svakheter. Det var en del trøbbel med pc-er under perioden med hjemmeskole, og det var krevende for IKT-avdelingene ved skolene å vedlikeholde og oppdatere utstyr. Noen av lærerne sa at det kunne være vanskelig å hjelpe elevene på grunn av ulike typer utstyr.

Da skolene stengte og opplæringen og gikk over på digitale plattformer, viste det seg at mange elever hadde dårlig nett. Etter revisors vurdering løste dette seg forholdsvis raskt, ved at elevene fikk datapakke fra fylkeskommunen, og kunne bruke nett via mobiltelefonen.

Etter revisors vurdering er gratisprinsippet ivaretatt med de løsningene som har funnet sted.

4.4.2 Digitale læringsressurser, personvern og sikkerhet

I utgangspunktet har ikke elever anledning til å ha nettundervisning, jf. regelverket. Etter revisors vurdering er det derfor forståelig at digital undervisning, slik det foregikk under nedstengingen, var nytt og fremmed for store deler av lærer- og elevmassen.

Etter revisors vurdering var det «i grevens tid» at ordningen med digitale pedagoger ble satt i system høsten 2019, og at det ble kompensert med ressurser. De digitale pedagogene og nettverket rundt dem var aktive med å lage instruksjonsvideoer til ulike verktøy i løpet av perioden med hjemmeskole.

Canvas har vært brukt som læringsplattform i Trøndelag fylkeskommune noen år. Lærere og elever hadde i varierende grad tatt i bruk mulighetene i læringsplattformen, men revisor har inntrykk av at få hadde brukt konferansedelen, som var viktig i fasen med hjemmeskole.

Revisor etterlyste også tilbakemeldinger på Norsk digital læringsarena blant ledelse og undervisningspersonale. Etter revisors vurdering kan det se ut som at denne læringsressursen har varierende kvalitet og ressurser, avhengig av fag. Følgelig har den i varierende grad vært brukt.

Digital opplæring i hjemmeskole krever klare føringer når det gjelder sikkerhet og personvern. Skoleeier var i ferd med å utarbeide retningslinjer for personvern da pandemien brøt ut. Revisor har inntrykk av at arbeidet ble intensivert da skolene ble nedstengt, og arbeidet ble utvidet til også å gjelde nettundervisning. Skolene har blitt stilt på flere prøver når det gjelder personvern: Bruk av kamera i undervisningen, bruk av Zoom i undervisningen og strømming av klasseromsundervisning. Etter det revisor kan se har det vært korte perioder der disse problemstillingene har vært aktuelle, og det kan ha vært brudd på personvernbestemmelser i perioden. Skoleeier har tatt tak og forsøkt å løse problemstillingene når de har oppstått.

Når det gjelder sikkerheten ellers, har det etter revisors vurdering ikke vært fokus på det i perioden, utover det sikkerhetsfokuset som er der i utgangspunktet.

4.4.3 Lærernes digitale kompetanse

Etter revisors vurdering var den digitale kompetansen sprikende ved inngangen til pandemien. Informasjon fra ledelse, lærere, digitale pedagoger og elever tyder på det. Også bevisstheten rundt digitale verktøy og pedagogikk varierte blant skolelederne. Etter revisors vurdering har både kompetansen og bevisstheten økt mye i løpet av pandemiperioden. De digitale pedagogene har vært en viktig funksjon her, sammen med øvrige IKT-medarbeidere.

Elevenes digitale kompetanse

Etter revisors vurdering har ikke store deler av elevmassen den digitale kompetansen som en skulle tro.

Tilbakemeldinger fra skoleeier og ledelse og lærere ved skolene tyder på at elevenes kompetanse strekker seg til smarttelefon og nettbrett, men at det er store mangler når det gjelder digitale undervisningsprogram. Revisor har inntrykk av at det også for elevene har det vært en bratt digital læringskurve.

4.4.4 Læringspunkt framover

Etter revisors vurdering har opplæringssituasjonen i de ulike fasene av pandemien gitt erfaringer som er bra å videreføre i normalsituasjon.

5 FORELØPIG RAPPORT TIL UTTALELSE

Et utkast til rapport ble sendt til fylkesdirektøren for uttalelse den 22.10.2021. Vi fikk skriftlig tilbakemelding den 8.11. Tilbakemeldingen er lagt rapporten i vedlegg 2.

I tilbakemeldingen kommer det noen forslag til presiseringer og nyanseringer. Vi har i all hovedsak etterkommet fylkesdirektørens forslag. Det har ikke påvirket vurderinger og konklusjon.

6 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

I dette kapitlet oppsummerer vi forvaltningsrevisjonen og kommer med anbefalinger til hvordan den kan følges opp av fylkesdirektøren.

6.1 Konklusjon

Hovedproblemstillingen for denne forvaltningsrevisjonen har vært om *fylkeskommunen har organisert opplæringen forsvarlig innenfor rammen av opplæringsloven og de til enhver tid gjeldende smittevernbestemmelser* under pandemien.

Revisor oppsummerer at fylkeskommunen hadde en beredskapsorganisasjon på plass da pandemien brøt ut. Kriseledelse og informasjonslinjer ble iverksatt i dagene rundt 12. mars.

Fylkeskommunen var lite forberedt på pandemi og på nedstenging av skoler, med hjemmeundervisning som følge, i ukene fram mot 12. mars 2020. Noen skoler begynte å forberede seg med interne kurs og gjennomgang i bruk av digitale verktøy. Vi konstaterer at det var stor frustrasjon blant elever, foresatte og ansatte, da enkelte kommuner stengte ned skolene dagen før den nasjonale nedstengingen, og det var sterkt press på fylkeskommunens sentrale ledelse om å stenge ned. Det resulterte i at Trøndelag fylkeskommune, i samråd med fylkeslegen, stengte ned de videregående skolene noen timer før den nasjonale nedstengingen. Vi har inntrykk av at dette var den mest kritiske fasen under pandemiperioden, og at det var mye frustrasjon rundt kommunenes ulike praksis og smittevernhåndtering.

Vi har undersøkt om *elevene i de videregående skolene har fått den opplæringen som er nødvendig under Covid-19*, og om målene i læreplaner er nådd. Vi konkluderer med at skoleeier, skoleledelse og personalet ved skolene har anstrengt seg mye for å gi elevene best mulig opplæring, og følge opp elevene, slik at læreplanmål i hovedsak ble nådd. Nøkkeltall viser at gjennomsnittstallene ikke har blitt svekket i perioden, snarere tvert imot. Intervjuinformasjon tyder på at eventuell usikkerhet har kommet den enkelte elev til gode. Det har også vært slik at det har vært mer tid å jobbe med standpunkt karakterer. Det er interessant å se at vurderingsarbeidet fungerte godt i perioden med nedstenging. Å få komme tilbake på skolen var viktig for de fleste elevene, både for læringen og sosialt. Revisor vil likevel trekke fram noen punkt som viser at kvaliteten ved opplæringen ikke har vært optimal:

- Elever som i utgangpunktet har vansker med å tilpasse seg skolen, hadde enda større vanskeligheter under perioden med hjemmeskole, og i situasjoner med utstrakt digital undervisning
- Det var en krevende opplærings situasjon for noen av de minoritetsspråklige elevene

- Det var krevende for flere av yrkesfagene å nå læreplanmål i praktiske fag under pandemien, på grunn avstandsbestemmelser og på grunn av arbeid med personer som er i risikogrupper, inklusive enkelte elever som var i risikogruppen. Det var også vanskelig å utøve deler av opplæringen innenfor musikk, dans og drama har det vært vanskelig å utøve deler av opplæringen.
- Elevdemokratiet var svakere ved at det ikke ble gjennomført elevrådsmøter i pandemiperioden. Elevdemokratiet ble ivaretatt av elevrådsstyrene og internt på avdelingene.

Vi har også sett på *om fylkeskommunen har lagt til rette for tilfredsstillende digitale rammer rundt opplæringen under Covid-19.*

Det var mange utfordringer for undervisningspersonell og elever da det ble hjemmeskole og digital opplæring. De fleste elevene har tilfredsstillende utstyr, blant annet gjennom utstyrsstipend og mulighet til å kjøpe pc-er gjennom fylkeskommunens avtale. Ikke alle elever har benyttet dette, og enkelte har hatt dårlig utstyr. Elevenes nettilgang har vært variabel, men dette har blitt løst ved at de har fått datapakker fra fylkeskommunen. Undersøkelsen viser at skoleeier og skoleledelse har tatt tak problemer som har oppstått, og vi vil her spesielt trekke fram digitale pedagoger som har gjort et godt arbeid med å lage og legge til rette veiledningsmateriell og instruksjonsvideoer innenfor de ulike digitale verktøyene som er i bruk i opplæringen. Den digitale kompetansen varierte blant det pedagogiske personalet da perioden med hjemmeskole startet. Det ble en bratt, digital læringskurve for mange lærere, men også for mange elever. Mange har tatt med seg erfaringen og ferdighetene videre når pandemiltakene i hovedsak er avsluttet i Norge.

6.2 Anbefalinger

Vi anbefaler fylkesdirektøren å:

- Følge opp elever som på forskjellige måter har blitt mer rammet i perioden,
- Sikre at ressursene til digitale pedagogene blir utnyttet til formålet
- Sikre at gode erfaringer og digitale praksiser blir videreført i situasjoner uten pandemi

KILDER

Kunnskapsdepartementet, 'Forskrift Om Overordna Mål Og Prinsipp i Skolen', 2017

<<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-09-01-1332>>

'Forskrift Til Opplæringslova', 2006 <<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23724>>

'Lov Om Opplæring i Grunnskole Og Vidaregåande Opplæring', 1998

<<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61?q=opplæringslova>>

Trøndelag fylkeskommune, 'Kvalitetsmelding 2020 for Videregående Opplæring i Trøndelag', 2021, 0–41

Utdanningsdirektoratet, 'Karakterstatistikk for Videregående Opplæring', 2021

<[https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/karakterer vgs/](https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/karakterer-vgs/)>

'Veileder i Smittevern for Ungdomsskole Og Videregående Skole under Covid-19 Utbruddet

2020', 2020 <[https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og](https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og-beredskap/informasjon-om-koronaviruset/smittevernveileder/ungdomsskole-vgo/)

[beredskap/informasjon-om-koronaviruset/smittevernveileder/ungdomsskole-vgo/](https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og-beredskap/informasjon-om-koronaviruset/smittevernveileder/ungdomsskole-vgo/)>

VEDLEGG 1 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Problemstilling om nødvendig opplæring

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova (1998, sist endra 1.8.2021):

§ 3-4 Innhald og vurdering i den vidaregåande opplæringa:

Departementet gir forskrifter om trinn og programområde, om fag, om mål for opplæringa, om omfanget av opplæringa i faga og om gjennomføringa av opplæringa. Departementet gir forskrifter om opplæring i fellesfag og programfag for praksisbrevkandidatar. Departementet gir forskrifter om vurdering av elevar, lærlingar, praksisbrevkandidatar, lærekandidatar, privatistar og praksiskandidatar, om klage på vurderinga, om eksamen, om fag- og sveineprøve, om praksisbrevprøve og om dokumentasjon. Departementet gir forskrifter om godskriving av tidlegare gjennomgådd opplæring eller praksis og restopplæring for praksisbrevkandidatar.

Elevane, lærlingane, praksisbrevkandidatane og lærekandidatane skal vere aktivt med i opplæringa. Undervisningspersonalet skal tilretteleggje og gjennomføre opplæringa i samsvar med læreplanar gitt etter lova her. Rektor skal organisere skolen i samsvar med forskrifter etter første leddet og i samsvar med §§ 1-1 og 3-3 og forskrifter etter § 1-5.

Udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket:

- *Læreplanverket består av overordnet del, fag- og timefordelingen og læreplaner i fag. Dette er forskrifter til opplæringsloven og skal styre innholdet i opplæringa.*
- [Tabellene](#) i fag- og timefordelingen viser hvilke fag elevene skal ha. Tabellene har status som forskrifter.
- [Tilbudsstrukturen](#) i vidaregåande opplæring

Forskrift til opplæringslova: § 3-2: Elevar, lærlingar, lærekandidatar og praksisbrevkandidatar har rett til undervegsvurdering, sluttvurdering og dokumentasjon av opplæringa etter reglane i dette kapitlet.

Skoleeigar har ansvar for at retten til vurdering blir oppfylt, jf. opplæringslova § 13-10. Skoleeigar eller lærebedrifta skal syte for at alle som gjennomfører vurdering etter forskrifta, følgjer reglane i dette kapitlet.

Opplæringslova: § 9A-2: Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

Opplæringslova: § 9A-3: Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Opplæringslova: § 9A-8: Elevane skal få ta del i planlegginga og gjennomføringa av arbeidet for eit trygt og godt skolemiljø.

Elevrådet kan oppnemne representantar til å vareta elevane sine interesser overfor skolen og styresmaktene i skolemiljø saker. Dersom det finst eit arbeidsmiljøutval eller liknande organ ved skolen, kan elevane møte med opp til to representantar når utvalet behandlar saker som gjeld skolemiljøet. Representantane skal bli kalla inn til møta med talerett og rett til å få meininga si protokollert. Dei skal ikkje vere til stades når utvalet behandlar saker som inneheld opplysningar som er omfatta av lovfesta teieplikt.

Problemstilling om digitale rammer:

Opplæringslova: § 3-1: Opplæringa i offentleg vidaregåande skole eller i lærebedrift er gratis. Fylkeskommunen har ansvaret for å halde elevane med nødvendige trykte og digitale læremiddel og digitalt utstyr. Elevane kan ikkje påleggjast å dekkje nokon del av utgiftene til dette utover det som følgjer av forskrift.

Opplæringslova: § 10-1: Den som skal tilsetjast i undervisningsstilling i grunnskolen og i den vidaregåande skolen, skal ha relevant fagleg og pedagogisk kompetanse. Departementet gir nærmare forskrifter om krav til utdanning og praksis for den som skal tilsetjast i undervisningsstillingar på ulike årstrinn og i ulike skoleslag.

Dette innebærer også kompetanse i det som gir elevene grunnleggende ferdigheter

Kapittel 1: Formål, verkeområde og tilpassa opplæring

Forskrift om overordna mål og prinsipp i skolen

§ 1. Opplæringa i grunnskolen og den vidaregåande opplæringa skal vere i samsvar med læreplanverkdelen Overordnet del – verdier og prinsipp for grunnopplæringa, vedtatt 1. september 2017:

- Overordna del – verdier og prinsipp for grunnopplæringa:
 - o 2.3 Grunnleggende ferdigheter: *Skolen skal legge til rette for og støtte elevenes utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene gjennom hele opplæringsløpet.*
En av de fem grunnleggende ferdighetene er: *digitale ferdigheter.*

VEDLEGG 2 – HØRINGSSVAR

Revisjon Midt-Norge SA
v/ Anne Ølnes

Dato: 07.11.2021

TILBAKEMELDING PÅ FORELØPIG RAPPORT TIL UTTALELSE

Viser følger foreløpig rapport fra forvaltningsrevisjon av læringssituasjonen for elever i videregående skole under Covid-19. Avdeling utdanning og kompetanse vil takke forvaltningsrevisjon for en fyldig og grundig rapport.

Vi har noen kommentarer til rapporten som vi ønsker å bemerke. Vi har valgt å kommentere ved å referer til sidetall og linje.

Side 11 linje 4. Her gjengis det at det kom flere trusler om skoleskyting, men Avdeling utdanning og kompetanse vil mene at det kom omfattende trusler mot skolene.

Side 11 linje 28. Det må påpekes at beredskapsledelsen i Trøndelag fylkeskommune i samråd med fylkeslege besluttet å stenge de videregående skolene. Fylkeskommunen har gjennom hele pandemien forholdt seg til råd og anbefalinger fra fylkeslegen, kommuneoverlegene lokalt og nasjonale helsemyndigheter.

Side 12 linje 5. Vi vil anbefale at revisjon benytter vurderingsgrunnlag som betegnelsen framfor kompetansemål.

Side 12 linje 25. Det må påpekes at beredskapsledelsen i Trøndelag fylkeskommune i samråd med fylkeslege besluttet å stenge de videregående skolene.

Side 20 linje 5 og 6. Vil påpeke at dette er noe både Statsforvalter og nasjonale myndigheter også har gitt uttrykk for.

Side 22 linje 25. Dette utsagnet kjenner vi ikke igjen. Fylkeskommunen setter ikke selv farge på tiltaksnivå etter trafikklysmodellen, dette er det nasjonale myndigheter som gjør. På et tidspunkt endret dette seg og det var kommuneoverlegene lokalt som kunne gjøre endringer i tiltaksnivå utover grønt nivå som var nasjonalt fastsatt.

Side 23 første avsnitt. Her bør det nevnes at mange lærere har hatt en vanskelig situasjon med å både undervise i klasserommet, samtidig som de har måtte planlegge oppgaver for elevene i karantene.

Side 23 siste setning. Vi foreslår en omformulering. «Det er forståelse for at det for mange skoler ble vanskelig å holde det samme trykket på undervisningen de siste ukene».

Postadresse: Fylkets hus, Postboks 2560, 7735 Steinkjer

Telefon: 74 17 40 00 | **Epost:** postmottak@trondelagfylke.no | **Org.nr:** 817 920 632

Side 25 linje 13. Vi håper revisor i tillegg deler vår oppfatning at skolene hadde god oversikt over hvilke elever som var mer sårbare i situasjonen og som var i behov av ekstra oppfølging, og at dette er et poeng som kan nevnes i denne sammenheng.

Side 32 avsnitte 4 om NDLA. Trafikkrapporten viser at NDLA har blitt brukt vesentlig mer under pandemien. Dette er nasjonale tall. Det er teknisk umulig å ta ut tall for hvert fylke, men det er grunn til å tro at bruken av NDLA også har økt betydelig i Trøndelag fylkeskommune. NDLA gjennomførte er brukerundersøkelse i 2019, og i rapporten kan vi lese at kvaliteten er bra, at den varierer noe, og at NDLA kan forbedre seg på noen yrkesfag. Den viser også at lærerne har høy tiltro til NDLA.

Brukerundersøkelsen og trafikkrapporter kan sendes forvaltningsrevisjon om ønskelig.

Side 33 linje 1. Vi ser at det blir bruke betegnelse «seksjonssjef» flere steder i rapporten. Den rette betegnelsen er «seksjonsleder».

Side 33 linje 3. En presisering på at det er retningslinjene for nettundervisning som ble gjennomgått i rektormøter.

Side 33 siste avsnitt. Dette er noe upresist. Vi har ikke gitt forbud mot strømming av undervisning, så lenge det ikke gjøres opptak. Om revisjon ikke har mottatt våre retningslinjer så kan vi ettersende disse.

Side 35 linje15. Det kan påpekes at Officepakken til fylkeskommunen også er i sky, men at en del bruker skrivebordsutgavene.

U.t. og seksjonsleder Anders Bjøru stiller gjerne til et møte ved behov for å utdype de ulike innspillene.

Med vennlig hilsen
Bjarne Kristian Lervang

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidt norge.no